

JAARVERSLAG 2001

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	4
Bestuurlijke samenstelling	6
Stichtingsbestuur	6
Stichtingsbestuur Fonds Clingendael	6
Onderzoek	7
Algemeen	7
Drie aandachtspunten	7
Overige activiteiten	8
Afsluitend	9
Opleidingen	10
Cluster Internationale Betrekkingen en Diplomatie	11
Cluster Europese Samenwerking	11
Cluster Internationale Veiligheid en Conflictsituaties	11
Stafbureaus Directie	13
Externe Betrekkingen	13
Internationale Spectator	14
Informatisering	15
Stafbureaus Algemene Zaken	16
Bedrijfsvoering	16
Financiële Administratie	16
Personeel	17
Bibliotheek/Documentatie (Bidoc)	18
Bijlagen	21
I Activiteiten:	22
(a) Afdeling Onderzoek	22
(b) Afdeling Opleidingen	25
(c) Stafbureau Externe Betrekkingen	32
(d) Stafbureau Bibliotheek en Documentatie	38

(e) Optreden elders	40
II Individuele bijdragen staf Clingendael	41
III Staf Clingendael	58

INLEIDING

Het Instituut Clingendael kijkt met veel voldoening op het afgelopen jaar terug. In de eerste plaats slaagde het erin zijn positie als toonaangevend kenniscentrum voor internationale vraagstukken ten behoeve van de gehele publieke sector in Nederland te versterken. In het bijzonder heeft het Instituut één van zijn ambities kunnen waarmaken: het leveren van een zichtbare bijdrage aan vergroting van de effectiviteit van de Nederlandse belangenbehartiging in het buitenland. In dit verband is de behoefte van de vakdepartementen aan opleidingen (langere en korte) die zijn gericht op het verwerven van meer inzicht in processen van besluitvorming in de Europese Unie, onverminderd groot gebleken. Tot de ministeries die in het afgelopen jaar een omvangrijk beroep op het Instituut hebben gedaan, behoorde het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Speciale vermelding verdient het verzoek dat het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan Clingendael heeft gedaan een actief aandeel te nemen in de voorbereiding van Nederlandse kandidaten voor de vergelijkende toelatingsexamens bij de Europese Commissie (het zgn. concours). Dit verzoek is ingegeven door het streven van de Nederlandse regering het slaagpercentage van Nederlanders te vergroten. Voor dit doel zijn door het Instituut speciale leerprogramma's opgezet, terwijl in Utrecht centrale informatie- en responsiecolleges werden belegd. Ook is maximaal gebruik gemaakt van de mogelijkheden tot kennisoverdracht door middel van de personal computer. Hiertoe is met actieve inschakeling van de medewerkers van informatisering en van bibliotheek/documentatie van het Instituut een speciale website ontwikkeld.

De tweede reden waarom het jaar 2001 voor Clingendael succesvol is geweest, vloeit voort uit het feit dat het Instituut in staat is geweest een ander wezenlijk onderdeel van zijn missie te realiseren, te weten het stimuleren van de openbare discussie in ons land over belangwekkende internationale kwesties. Het spreekt vanzelf dat in dit opzicht de tragische gebeurtenissen in de Verenigde Staten afgelopen september hun stempel op de voorlichtingstaken van het Instituut in de laatste maanden van 2001 hebben gedrukt. Vooral in de eerste weken na 11 september hebben leden van de onderzoeksstaf een bewonderenswaardige prestatie geleverd door soms meermalen per dag voor televisie en radio heet van de naald commentaar te leveren op actuele ontwikkelingen. De hierin geïnvesteerde tijd en moeite zijn meer dan gerechtvaardigd gezien het feit dat publieke voorlichting één der hoekstenen is van het Instituut. Het spreekt evenzeer vanzelf dat bedoelde gebeurtenissen aanleiding zijn geweest in het onderzoeksprogramma meer plaats in te ruimen voor de bestudering van achtergronden en methoden van bestrijding van het transnationale terrorisme. Het Instituut prijst zich gelukkig dat het wat dit betreft kan voortbouwen op het al bestaande onderzoeksproject "Niet-conventionele bedreigingen". Maar Clingendael heeft in het publieke debat niet alleen een herkenbare rol gespeeld rond het thema "terrorisme", het heeft dit evenzeer kunnen doen met betrekking tot de discussie over de toekomst van de Europese Unie door ideeën voor het beleid aan te reiken en debatten te organiseren. Wat dit laatste aangaat, is het bemoedigend dat de publieke belangstelling voor de lezingencyclus over Europa waaraan door de politieke leiders van de vier grootste politieke partijen in Nederland is meegedaan, ruimschoots aan de verwachtingen heeft voldaan.

Het jaar 2001 is vooral ook het jaar geweest van de geslaagde doorbraak die Clingendael heeft weten te bereiken in de richting van het Nederlandse bedrijfsleven. Waar in de afgelopen jaren met veel moeite en zonder al teveel blijvend resultaat is geprobeerd projecten op te zetten die door ondernemingen en/of banken (grotendeels) zouden worden gefinancierd, lijkt met het "Clingendael International Energy

Programme” (CIEP) het spreekwoordelijke gat in de markt te zijn gevonden. Dit programma, dat na de zomer van 2001 officieel van start is gegaan, heeft zoveel positieve weerklank bij de Nederlandse energiewereld (oliemaatschappijen e.d.) ondervonden dat dankzij sponsoring de bekostiging daarvan voor drie jaar is gewaarborgd. Het CIEP, dat beheersmatig bij de Stichting Fonds Instituut Clingendael is ondergebracht, omvat een breed spectrum van activiteiten die naadloos passen in de taakstelling van het Instituut als geheel (zie hieronder bij paragraaf Onderzoek).

Verder is in het afgelopen jaar hard gewerkt aan een verdere verhoging van het internationale profiel van het Instituut. Er zijn in vele landen weer diplomatieke trainingen en seminars gegeven. Daarnaast werd een simulatiespel gehouden voor het NATO Defence College in Rome. In het bijzonder heeft de Conflict Research Unit (CRU) zeer intensief met buitenlandse onderzoeksinstituten samengewerkt (o.a. met de stichting “Wissenschaft und Politik” in Berlijn). Verder zijn er nuttige bilaterale conferenties geweest (met Groot-Brittannië en Spanje) en werd ook in multilateraal kader op het gebied van de Europese Unie (TEPSA-verband) aan internationale projecten deelgenomen. Daarnaast is er een verheugende ontwikkeling te bespeuren van meer Engelstalige publicaties. Bovendien is een begin gemaakt met het aantrekken van buitenlandse onderzoekers.

Als blijk van waardering voor o.a. zijn verdiensten op het gebied van diplomatieke onderhandelingen ontving de adjunct-directeur van het Instituut een ere-doctoraat van de Nationale Universiteit van Mongolië in Ulaanbaatar.

Vooraf doordat in 2001 aanzienlijk meer opdrachten werden verkregen tot het verzorgen van opleidingen is het financiële resultaat gunstig geweest. Tijdelijke extra inkomsten stelden het Instituut in staat het interieur van het gebouw aan een uitgebreide opknopbeurt te onderwerpen. Deze operatie behelsde overigens voor een groot deel de uitvoering van onderhoudswerkzaamheden die als gevolg van het gebrek aan middelen in voorgaande jaren waren uitgesteld. In goed overleg met het ministerie van Buitenlandse Zaken (de eerstverantwoordelijke subsidieverlener) is verder aanzienlijke vooruitgang geboekt met een transparantere inrichting van de begroting. Het Instituut is zowel dit ministerie als het ministerie van Defensie (de tweede subsidieverlener) dank verschuldigd voor de aanhoudende materiële en immateriële steun die werd geboden.

Uit de zgn. draagvlak-enquête die de plv. hoofden van de afdelingen Opleidingen en Onderzoek op verzoek van de Directie hebben uitgevoerd, is naar voren gekomen dat onder het personeel nog grote reserves bestaan over hervorming van de interne organisatie langs thematische lijnen (integratie van Opleidingen en Onderzoek in nieuwe werkverbanden). Dit laat overigens onverlet dat onderzoekers en opleiders in enkele projecten vruchtbaar hebben samengewerkt. De interne organisatie is ook herhaaldelijk onderwerp van bespreking geweest in de Ondernemingsraad. Met dit orgaan hebben verder uitvoerige discussies plaatsgevonden over het personeelsbeleid in het algemeen en de secundaire arbeidsvoorwaarden in het bijzonder. Het Instituut verheugt zich erover dat het erin is geslaagd in de persoon van dr J. Melissen een zeer gekwalificeerd nieuw hoofd van de afdeling Opleidingen aan te trekken. Wegens werkzaamheden die moeilijk met het bestuurslidmaatschap waren te combineren, zag ten slotte de heer drs J.M. de Milliano zich genoodzaakt uit het Bestuur terug te treden.

A. van Staden

BESTUURLIJKE SAMENSTELLING

Stichtingsbestuur

Aan het eind van het verslagjaar was de samenstelling van het Bestuur als volgt:

mr H. van den Broek (voorzitter)
prof.dr H.J.G. Beunders
luitenant-generaal b.d. B.A.C. Droste
generaal der genie b.d. P.J. Graaff
mr A.P.R. Jacobovits de Szeged (vice-voorzitter)
prof.dr G. Lycklama à Nijeholt
mr D.H. baron von Maltzahn
mr E.H. Pijnacker Hordijk
cdra b.d. drs B. de Ruiten (penningmeester)
mr J.H. Schraven
prof.dr A. Van Staden (secretaris)

Stichtingsbestuur Fonds Clingendael

Aan het eind van het verslagjaar was de samenstelling van het Bestuur als volgt:

prof.mr drs H. Langman (voorzitter)
dhr H.J. Neuman
mr W.O. Russell
cdra drs B. de Ruiten (penningmeester)
M.E.R. barones de Vos van Steenwijk-Groeneveld, lic.
prof.dr A. Van Staden (secretaris)

ONDERZOEK¹

Algemeen

Het onderzoek van de afdeling heeft, zoals in het onderzoeksbeleid 2001 is aangegeven, betrekking op de volgende thema's:

1. Nederlands buitenlands- en veiligheidsbeleid (begrotingspost 2.2.1)
2. Europese integratie en samenwerking (begrotingspost 2.2.2)
3. Conflict- en veiligheidsvraagstukken (begrotingspost 2.2.3/2.4.3)
4. Het functioneren van het multilateraal bestel (begrotingspost 2.2.4)

De verdere uitwerking van dit plan heeft gedurende het verslagjaar sterk in het teken gestaan van twee gebeurtenissen, die in de inleiding al zijn aangeduid. In het kader van de Europese integratie spitste de aandacht zich na de afsluiting van de Intergouvernementele Conferentie over het verdrag van Nice meer en meer toe op het debat inzake de toekomst van de Unie: het zogeheten finaliteitsdebat. De vraag naar de (in-)richting van het integratieproces – een vraag die in het bijzonder ter discussie stond tijdens de aanloop naar de Europese Raad van Laken – en niet in de laatste plaats naar de wijze van voorbereiding van een volgende verdragsherziening heeft dan ook in 2001 veel aandacht van de betrokken onderzoekers gevraagd.

Een tweede gebeurtenis betreft vanzelfsprekend de terroristische aanslagen op de Verenigde Staten van 11 september 2001. Deze aanslagen hebben naast een grote behoefte aan meer inzicht in de achtergronden en mogelijkheden tot bestrijding van zogeheten *catastrofaal* terrorisme, ook vragen opgeroepen over de betekenis van deze gebeurtenissen voor het oorlogsverschijnsel en de wijze van oorlogvoering, en voor de bijdrage die de lidstaten van de Europese Unie – al dan niet gezamenlijk – zouden kunnen leveren ter voorkoming, opsporing en bestrijding van terrorisme, o.a. in bondgenootschappelijk verband. Deze laatste kwestie kreeg extra urgentie toen de operatie *Enduring Freedom* van start ging. Ook op dit vlak is tijdens het verslagjaar veel van de afdeling Onderzoek gevergd, in het bijzonder van de kant van de media.

Drie aandachtspunten

De extra aandacht voor de verdere ontwikkeling van de Europese Unie was reeds voorzien in het Beleidsplan voor 2001. Onderzoek naar de toekomstige vormgeving van de EU 'na Nice' werd in dit plan als één van de drie voor 2001 geormerkte zwaartepunten aangemeld. Dit onderzoek, waarbij een aantal medewerkers betrokken is (geweest), heeft tot een reeks van publicaties geleid. De belangrijkste daarvan is de Clingendael-notitie *Europa onvoltooid; beschouwingen over de finaliteit van de Europese integratie*, die in het voorjaar van 2001 werd gepubliceerd. Deze publicatie was onderwerp van een seminar, waarbij staatssecretaris van Buitenlandse Zaken Benschop in reactie op deze notitie zijn visie op de toekomst van de EU presenteerde. In het verlengde van deze thematiek is in de tweede helft van 2001 de Clingendael-

---

1. In dit deel wordt alleen op hoofdlijnen verslag gedaan van de werkzaamheden van de afdeling Onderzoek in 2001. In de bijlagen wordt een gedetailleerd overzicht van activiteiten van de afdeling gegeven.

notitie *Een einde aan de Europese integratie; kanttekeningen bij het staatscentrisch paradigma in het integratiedebat* verschenen. Over dit vraagstuk is daarnaast een lezingencyclus georganiseerd, waarbij de leiders van de grote politieke partijen hun visie gaven op de toekomst van het integratieproces. Een bundeling van deze lezingen zal in 2002 worden gepubliceerd. Tot slot moet hier het onderzoek naar de verdere militaire, operationele en institutionele opbouw van het Europese Veiligheids- en Defensie Beleid (EVDB) vermeld worden. De voortgang op het terrein van EVDB werd geïnventariseerd en geanalyseerd in de Clingendael-publicatie *De militaire staat van de Europese Unie*.

Een tweede voor 2001 geagendeerd specifiek aandachtspunt binnen het onderzoeksveld betreft het gebruik van het militair instrumentarium in het kader van *coercive diplomacy*; een onderwerp dat onderdeel vormt van het thema conflict- en veiligheidsstudies. Dit onderzoek past binnen de bredere thematiek van de toekomst van de oorlog en oorlogvoering, in het kader waarvan reeds eerder het onderwerp van 'nieuwe dreigingen' waaronder nieuwe vormen van terrorisme, op de onderzoekskalender was geplaatst. Een eerste verkenning daarvan is gepubliceerd in de Clingendael-publicatie *Terrorism and counterterrorism; insights and perspectives after September 11*. Een tweede element van dit onderzoek heeft betrekking op het gebruik van dwangmiddelen – in het bijzonder *air power* – in het kader van asymmetrische oorlogvoering, waarover reeds enkele publicaties zijn verschenen. Tot slot is specifiek veel aandacht uitgegaan naar het conflict op de Balkan en het Westers optreden aldaar, waarbij vooral de vraag naar te trekken lessen centraal stond. Deze thematiek is besproken in het door de Engelse uitgeverij *Ashgate* gepubliceerde boek *Kosovo; from crisis to crisis*.

Een derde specifiek aandachtsveld is het zogeheten conflictonderzoek, dat reeds een aantal jaren in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken wordt verricht. Dit onderzoek, dat door de *Conflict Research Unit* (CRU) wordt gedaan, verkeert in een fase waarin de aanpak en resultaten sterk beleidsgeoriënteerd zijn. In dit kader is in 2001 een viertal beleidsseminars georganiseerd – met deelname van academici en beleidsmakers uit binnen- en buitenland – waarop o.a. de relaties tussen respectievelijk conflict en armoede, de interne machtsverdeling, en de politiek-militaire verhoudingen binnen een staat aan de hand van onderzoeksrapporten werden besproken. Voor hetzelfde ministerie is in 2001 ook een inventariserend onderzoek afgerond naar de mogelijkheden en instrumenten voor post-conflict rehabilitatie.

Overige activiteiten

Een ontwikkeling die in dit verslag niet onvermeld mag blijven is de start per 1 september 2001 van het *Clingendael International Energy Programme* (CIEP). Dit door bedrijfsleven en overheid gesteunde programma heeft tot doel om door middel van onderzoek, debat en training de discussie over ontwikkelingen in de internationale energiesector, en dan in het bijzonder vanuit Europees en Nederlands perspectief, te entameren. Dit programma heeft voorlopig een looptijd van drie jaar. In 2001 zijn de noodzakelijke personele, administratieve en programmatische voorbereidingen getroffen. Een eerste CIEP-publicatie betreft het vraagstuk van zekerheid en veiligheid van de toekomstige Europese energievoorziening: *De Europese voorzieningszekerheid van olie en gas in de komende jaren: economische en geopolitieke risico's*.

Speciale vermelding verdienen de EU-voorzitterschapsbijeenkomsten over respectievelijk het Zweedse en Belgische voorzitterschap en de bilaterale seminars met het Verenigd Koninkrijk en Spanje, respectievelijk in oktober 2001 in samenwerking met het Royal Institute voor International Affairs *Chatham House* in Londen, en in samenwerking met de Nederlandse ambassade in Madrid in november 2001 in Spanje. In dezelfde lijn ligt een intensieve samenwerking met o.a. de Stiftung Wissenschaft und Politik (o.a. in het kader van het Conflict Prevention Network van de EU), Euromesco, de Trans-European Political Studies Association en het Center on Strategic and International Studies in Washington, en in Nederland met de Europese Beweging Nederland en de Atlantische Commissie.

Qua externe opdrachten heeft 2001 een verdere verbreding van opdrachtgevers laten zien. Naast de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie zijn ook opdrachten ontvangen van de departementen van LNV, V&W, de SNV, het World Food Programme, het Zwitserse Ministerie van Buitenlandse Zaken, het

Conflict Prevention Network van de EU, en zijn enkele ambassadeprojecten in opdracht gegeven.

Op medewerkers van de afdeling Onderzoek is ook in 2001 een regelmatig beroep gedaan in het kader van opleidings-, publieks- en adviserende activiteiten, in de vorm van o.a. colleges, lezingen en deelname aan adviescolleges, in het bijzonder de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV). In de inleiding van dit jaarverslag is reeds het belang van de publieke voorlichting in de activiteiten van het Instituut onderstreept.

Afsluitend

Zoals ieder jaar is ook in 2001 de personele samenstelling van de afdeling veranderd. Mevr. W. Singeling nam afscheid van het secretariaat van de afdeling. B. Kreemers keerde terug naar het Ministerie van Defensie. Daartegenover stond de komst van P. van Ham, L. van Maare (detachering Buitenlandse Zaken) en van mevr. M. Huber (CRU) als onderzoekers en van mevr. D. Kranendonk als secretariaats-medewerkster. W. Perlot trad aan als office manager ten behoeve van het CIEP. Het secretariaat van de afdeling verzorgde ook in 2001 de administratie van de Internationale Spectator.

OPLEIDINGEN

Het werk van de afdeling Opleidingen vormt een van de kernactiviteiten van Clingendael en is van vitaal belang voor de financiële armslag van het Instituut. In het verslagjaar is er in de werkzaamheden van de afdeling meer variatie gekomen; de omvang van het opleidingswerk is toegenomen en de financiële resultaten daarvan hebben alle verwachtingen overtroffen. De toename van werkzaamheden heeft ertoe geleid dat bij Opleidingen de grenzen zijn bereikt van wat in Huys Clingendael zelf kan worden gerealiseerd. De verwerving van nieuwe kortlopende en langdurige projecten heeft op het personele vlak geresulteerd in de aanstelling van een wetenschappelijk medewerker en een tijdelijke projectmedewerker. Van een relatief groot personeelsverloop, wat in het vorige jaarverslag nog als probleem werd gesignaleerd, is geen sprake meer. De verdere ontwikkeling bij stafleden van een combinatie van competenties die vereist is bij de acquisitie, ontwikkeling en de uitvoering van opleidingen, is in 2001 doorgezet. Ook is met meer nadruk gewerkt aan de verwerving van een beperkte onderzoekscapaciteit. Op het internationale vlak is Opleidingen zich actiever gaan manifesteren in Europese opleidingsnetwerken.

Per 1 mei is dr Jan Melissen, voormalig Directeur van het Centre for the Study of Diplomacy aan de Universiteit van Leicester (VK), aangetrokken als nieuw hoofd van de afdeling Opleidingen. In die zin is 2001 weliswaar een overgangsjaar, maar dat is geen belemmering gebleken voor de gunstige werkresultaten van de afdeling. Kwaliteitsverbetering bij de ontwikkeling en uitvoering van opleidingen staat zoals in voorgaande jaren centraal in het werk. In 2001 is met het oog hierop begonnen met een meerjarig ‘train de trainers’ programma voor de eigen staf. Dit voorziet in een collectieve behoefte aan didactische scholing en ook in de vraag van individuele medewerkers naar specifieke scholing ten behoeve van verbetering van de eigen onderwijsbijdragen. Nieuwe medewerkers zonder onderwijs-ervaring worden eveneens begeleid door ervaren collega’s. Aldus wordt gewerkt aan de optimale inzet van de wetenschappelijke staf bij verschillende vormen van onderwijs. Evaluatieresultaten bevestigen overigens de goede didactische kwaliteiten van de eigen medewerkers van de afdeling Opleidingen. Met de automatisering van het evaluatiesysteem van de afdeling is in 2001 een aanvang gemaakt. Tot het gebruik van ICT bij evaluaties is besloten uit overwegingen van efficiency en ten behoeve van betere dienstverlening aan opdrachtgevers.

Daarnaast is de ontwikkeling van een eigen terrein van inhoudelijke expertise bij de leden van de wetenschappelijke staf voortgezet en het belang daarvan extra benadrukt. Behalve ten behoeve van onderwijs en curriculumontwikkeling komt die expertise in een aantal gevallen tot uitdrukking in onderzoek (gezien de overige werkzaamheden in beperkte mate) dat resulteert in publicaties en bijdragen aan de media. Ook hier is sprake van een meerjaren aanpak, waarvan de effecten van investeringen over een langere periode waarneembaar zullen zijn. Onderzoek dat door een aantal stafleden in 2001 is uitgevoerd is deels reeds gepubliceerd en zal daarnaast in de eerste helft van 2002 op verschillende conferenties in de Verenigde Staten en Europa worden gepresenteerd. In het kader van de voortgaande internationalisering van de activiteiten van de afdeling is voorts participatie in Europese opleidingsnetwerken geïntensiveerd. Opleidingen is actief in het European Diplomatic Programme van de ministeries van Buitenlandse Zaken van de EU, het European Forum on Diplomatic Training van Europese diplomatieke academies, en een programma ten behoeve van civiele assistentie bij internationaal crisismangement dat wordt gecoördineerd door de Europese Commissie. In het licht van de

internationalisering van activiteiten kunnen ook de voorbereidingen worden genoemd voor een tweemaandelijks serie *Discussion Papers in Diplomacy*, waarvan het eerste nummer in januari 2002 is verschenen, en het feit dat de afdeling Europees redactieadres is geworden van het Anglo-Amerikaanse tijdschrift *Diplomacy & Statecraft*.

Deze belangwekkende ontwikkelingen mogen vanzelfsprekend niet aan het zicht onttrekken dat het overgrote deel van de dagelijkse inspanningen is gemoeid met de voorbereiding en uitvoering van zowel langdurige opleidingen als korte cursussen en seminars, zijnde de ‘core business’ van de afdeling. In 2001 zijn bestaande opleidingen gecontinueerd en een aantal nieuwe producten ontwikkeld, ook voor tot nu toe onbekende doelgroepen en niet-traditionele opdrachtgevers. Elk van de drie secties in de afdeling - *Internationale Betrekkingen & Diplomatie, Europese Samenwerking, en Internationale Veiligheid en Conflictsituaties* - heeft zijn opleidingspakket in 2001 verrijkt met tenminste één opleiding die thans tot een van de boegbeelden van Opleidingen kan worden gerekend. Zo ontwikkelde Internationale Betrekkingen & Diplomatie een nieuw concept in diplomatieke training voor het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. De sectie Europese Samenwerking heeft zijn pakket onder meer verrijkt met een prestigieuze ‘EU opleiding’ in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, ter voorbereiding op de examens voor functies bij de Europese Commissie. Daarnaast heeft de sectie Internationale Veiligheid & Conflictsituaties samen met de School voor Politie Leiderschap een internationale opleiding voor hogere politiefunctionarissen ontwikkeld. Hieronder volgt per sectie van de afdeling een beknopt overzicht van de belangrijkste opleidingen.

Internationale Betrekkingen & Diplomatie (IB&D) verzorgde in het zogenaamde Overplaatsingsprogramma van het ministerie van Buitenlandse Zaken een aantal nieuwe seminars. Verschillende andere Nederlandse opdrachtgevers vroegen om maatwerkgerichte opleidingen. Verdere ontwikkeling van de Leergang Buitenlandse Betrekkingen, een postdoctorale opleiding van drie maanden, nam in het najaar een groot deel van de werkzaamheden van de sectie in beslag. De leergangen voor buitenlandse diplomaten vormden wederom een kernactiviteit van deze sectie. Zo’n 50 diplomaten uit Midden en Oost-Europa volgden een leergang en er was voor het eerst een alumnicursus voor oud-deelnemers uit de kandidaat-lidstaten. Daarnaast verzorgde de sectie langlopende opleidingen voor junior diplomaten uit Centraal-Azië en Mongolië en ook voor internationale beleidsmedewerkers uit Mozambique.

Europese samenwerking (ES) verzorgde maatwerkprogramma’s voor zes verschillende vakministeries en voor het ministerie van Buitenlandse Zaken. Onder een verscheidenheid aan opleidingen bevond zich een seminar ‘Comitologie’ dat werd georganiseerd op verzoek van de Directie Internationale Zaken van Verkeer en Waterstaat en een ‘Europa workshop’ voor het management van Economische Zaken. Een grote opdracht die werd binnengehaald naast de eerder genoemde opleiding ter voorbereiding van de zogenaamde concoursen, is de ‘EU oriëntatiecursus’ voor Rijkstrainees in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Daarnaast voerde de sectie onder meer een aantal opleidingsactiviteiten uit voor buitenlandse doelgroepen, waaronder twee keer de Accession-orientated Dutch European Proficiency Training (ADEPT) over sociale zaken en werkgelegenheid.

Internationale Veiligheid & Conflictsituaties (IV&C) continueerde zijn aandeel in peacekeeping opleidingen en andere succesvolle veiligheidskursussen zoals de Leergang Topmanagement Defensie, de Cursus Crisisbeheersing en de Cursus Internationale Veiligheid. Daarnaast nam deze sectie evenwel een aantal vernieuwende initiatieven. Zo werd met een zeer succesvol seminar alert ingehaakt op de veranderende internationale veiligheidsagenda na 11 september 2001. Daarnaast is het curriculum voor een opleiding voor hoge politiefunctionarissen nagenoeg voltooid en is ook geparticipeerd in de vormgeving van een Europees curriculum voor training van civiele medewerkers die worden uitgezonden naar crisisgebieden. Voor een groep Indonesische militairen, parlementariërs en vertegenwoordigers van NGO’s zijn een workshop en een drieweekse opleiding ontwikkeld die in november in Jakarta en in februari 2002 op Clingendael zijn gehouden.

STAFBUREAUS DIRECTIE

EXTERNE BETREKKINGEN

De vierledige taak van het Stafbureau Externe Betrekkingen (EB) is de ondersteuning van de Clingendael-activiteiten door het geven van voorlichting en het verzorgen van public relations, de organisatie van bijeenkomsten en bezoekersprogramma's, het verwerven en begeleiden van projecten uit de private en publieke sector, alsmede het verzorgen van competentietrainingen op basis van eigen onderzoek. In 2001 waren hiervoor vijf stafleden (vier fte's) beschikbaar.

Door middel van voornoemde werkzaamheden heeft het bureau ertoe bijgedragen dat de nationale en internationale naamsbekendheid van Clingendael verder werd vergroot en dat de werklast van de overige Clingendaelstaf naar vermogen werd verlicht.

Voorlichting en public relations. Het geven van voorlichting met doorverwijzing naar informatiebronnen binnen en buiten het Instituut was een zeer tijdrovende zaak, zeker na 11 september. Per dag kwam een stroom aan verzoeken binnen die voor een deel werd doorgegeven aan andere medewerkers, vaak van de afdeling Onderzoek. Voorts werd veel tijd besteed aan het verzorgen van de Newsletter van Clingendael (die in 2001 viermaal verscheen), de vormgeving van instituutspublicaties, de steun aan het uitbrengen van brochures (opleidingsbrochure) en publicaties ('Ageing in Europe'), het bijhouden van de website en de coördinatie en het op peil houden van het relatiebestand van het Instituut.

Bijeenkomsten en bezoekersprogramma's. Externe Betrekkingen organiseerde een groot aantal grotere en kleinere conferenties, bijeenkomsten rond binnen- en buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders, maar ook bezoekersprogramma's, ondermeer voor Europese Commissie-ambtenaren. Voorts steunde EB de afdelingen Onderzoek en Opleidingen bij een aantal van hun publieksactiviteiten en verzorgde het bureau bijeenkomsten voor organisaties waarmee Clingendael bijzondere banden onderhoudt (Buitenlandse Zaken, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij). Al deze bijeenkomsten vonden op Clingendael plaats, hoewel er ook een conferentie werd georganiseerd in Amsterdam en één in Astana (Kazakstan).

Verwerven en begeleiden van projecten. Teneinde het verwerven van projecten mogelijk te maken, heeft het bureau Externe Betrekkingen een groot netwerk opgebouwd in zowel de publieke als in de private sfeer. Vooral in de laatste sector werd in samenwerking met de afdeling Onderzoek een majeure slag geslagen met de oprichting (1 september) van het Clingendael International Energy Programme (CIEP). Tien vooraanstaande bedrijven en twee ministeries verlenen hieraan voor een periode van drie jaar substantiële steun. Het bureau verwierf een aantal bi- en multilaterale projecten in Roemenië en ondersteunde de inhoudelijke en technische uitvoering daarvan. Ten slotte werden de afdelingen Opleidingen en Onderzoek geholpen bij de aanvraag en afhandeling van diverse projectaanvragen.

Opbouwen van diplomatieke competenties. Waar de medewerkers van het Instituut zich vooral concentreren op de inhoudelijke kwesties in de internationale betrekkingen, is EB een expertisecentrum geworden in het zo effectief mogelijk omgaan met internationale vraagstukken. Daarbij richt het bureau zich in de eerste plaats op interstatelijke onderhandelingsprocessen en werkt daartoe samen met het Processes of International Negotiations (PIN) Project en de Clingendael International Negotiations Group

(CLING). EB publiceerde, trainde en adviseerde in binnen- en buitenland. Voor de afdeling Opleidingen verzorgde het bureau tientallen workshops internationaal onderhandelen.

Externe Betrekkingen is een veelzijdige eenheid met beperkte staf. De activiteiten van Clingendael worden ook op andere bovengenoemde gebieden ondersteund. Zo vertegenwoordigde het bureau het Instituut op de jaarvergadering van directeurs van Diplomatieke Academies in Wenen en werden besprekingen gevoerd over de 'terugkomst' van het 'klasje' van Buitenlandse Zaken. Zoals al vermeld ontving één van de EB-stafleden een eredoctoraat aan de Universiteit van Ulaanbaatar vanwege de jarenlange Clingendael-steun aan deze universiteit en aan het Mongoolse Ministerie van Buitenlands Zaken. Voor een meer volledig overzicht van de EB activiteiten, zie de bijlage van dit jaarverslag.

INTERNATIONALE SPECTATOR

In 2001 – jaargang 55 van het maandblad *Internationale Spectator* – heeft de redactie zich wederom naar vermogen ingezet om haar leidraad voor het redactionele beleid: *het volgen, en waar mogelijk stimuleren, van het openbare debat over internationale zaken, in het bijzonder de Nederlandse buitenlandse politiek*, te verwezenlijken. Daartoe heeft zij de grote hoeveelheid spontaan aangeboden kopij telkens aan strenge kwaliteitseisen getoetst, maar heeft zij vooral ook een actief acquisitiebeleid gevoerd, mede op basis van een aantal in een vroeg stadium geformuleerde clusterthema's. Elke aflevering heeft gedeeltelijk, soms zelfs grotendeels in het teken van zo'n clusterthema gestaan: resp. oorlog en oorlogsvoorkoming; innovatie, rivaliteit en technologie; het Europese asiel- en migratiebeleid; Afrika in de herkansing; de internationale positie van Nederland; de breuk in de transatlantische betrekkingen, en in de laatste twee afleveringen uiteraard de internationaal-politieke consequenties van 11 september. Ondanks deze thematische aanpak heeft de redactie ook zoveel mogelijk andere onderwerpen behandeld, teneinde het blad zijn 'elk wat wils'-karakter te laten behouden.

Naast de strenge selectie op kwaliteit, heeft de redactie ook haar uiterste best gedaan de lengte van de artikelen zoveel mogelijk te beperken tot een gemiddelde van vijf pagina's in druk. Dat heeft er o.a. toe geleid dat het tijdschrift in 2001 voor het eerst volledig binnen haar paginabudget van 636 blz. is gebleven, terwijl het totaal aantal bijdragen nog is vergroot, met een forse financiële besparing als resultaat.

De redactie is bijzonder ingenomen met de onverwacht grote toename in het aantal bijdragen voor de rubriek respons/repliek: van 4 in 2000 tot 21 in 2001. Vooral over de schadelijke gevolgen van het Europese landbouwbeleid en over de rol van Jorge Zorreguieta in de Argentijnse dictatuur heeft de *Internationale Spectator* zeker een niet onbelangrijke rol in het openbare debat gespeeld. Voorts zijn de afleveringen van november en december opgesierd met belangwekkende bijdragen over de repercussies van 11 september.

De rubriek 'Wegwijs Internationaal op Internet' is in jaargang 55 voortgezet (zij het niet in elke aflevering). Wat betreft de afzonderlijke afleveringen is zoveel mogelijk getracht in deze rubriek, alsmede in de rubrieken boekbesprekingen en boekaankondigingen aan te sluiten bij het in de desbetreffende aflevering behandeld thema.

In de 636 pagina's van jaargang 55 kwamen 146 auteurs (van wie 15 uit Vlaanderen/België en 7 uit andere landen) tot 168 bijdragen: in de vorm van columns (11), artikelen (78), besprekingsartikelen (5), boekbesprekingen (53) en reacties op eerder gepubliceerde artikelen (21). Drie bijdragen werden door de eindredactie uit het Engels vertaald.

De kernredactie, bestaande uit de hoofdredacteur en de beide eindredacteuren, kwam wekelijks bijeen. Vijfmaal: op 22 januari, 3 april, 12 juni, 25 september en 27 november, vond een vergadering van de voltallige algemene redactie plaats. In de samenstelling van de algemene redactie vond één wijziging plaats. Ontwikkelingssamenwerking deskundige mw dr Annelies Zoomers, werd in de zomer opgevolgd door prof.dr Paul Hoebink (Katholieke Universiteit Nijmegen).

Mw dr F. van den Burg heeft in 2001 wederom de redactie van de rubriek boekaankondigingen gevoerd. De eindredactie heeft in de periode september-november gastvrijheid geboden aan een stagiaire van de Rijksuniversiteit Groningen, mw Maaïke Borst, die behalve haar werkzaamheden als assistente van de eindredacteuren, een onderzoek heeft verricht naar de wijze waarop Instituut Clingendael heeft gereageerd op het veelvuldig beroep dat de media op Clingendael hebben gedaan naar aanleiding van 11 september. Dat onderzoek vond zijn neerslag in een artikel in het *Nieuwsblad voor het Noorden*, waaraan mw Borst als *freelance*-journalist verbonden is.

In 2001 werden verreweg de meeste artikelen via e-mail aangeboden. Dat heeft in sommige gevallen tot extra actualisering geleid. Op de *website* van het Instituut staat thans maandelijks naast de inhoudsopgave en de summaries van de artikelen, de integrale tekst van de column.

De *Internationale Spectator* heeft in 2001 een zeer kleine teruggang in het abonneebestand (enige tientallen) te zien gegeven. De trend van de laatste 3-4 jaar is dat het blad jaarlijks zo'n 10% abonnees verliest, maar er daarvan weer 9% aan nieuwe abonnees terugwint. Met een vaste verspreiding van c. 2.300 exemplaren (voor de vier Europeanummers is de verspreiding c. 3.500) kan de *Internationale Spectator* zich echter redelijk goed handhaven op de tijdschriftenmarkt

INFORMATISERING

De Clingendael-website onderging een aantal uitbreidingen. Naast algemeen toegankelijke gegevens werd ook besloten informatie aan deelnemers gegeven over twee leergangen: de LNV-leergang en het EU concours. Op het besloten gedeelte konden deelnemers onder meer bestanden downloaden, powerpoint-presentaties bekijken, deelnemen aan discussiefora en testvragen maken over specifieke onderwerpen. Voor het Clingendael International Energy Programme (CIEP), dat zich ten doel stelt een structurele bijdrage te leveren aan de maatschappelijke discussie over de internationale politieke en economische ontwikkelingen in de energiesector, werd een afzonderlijke site ontworpen. Nieuw op de website is ook Focus, waar leden van de staf van het Instituut Clingendael achtergrondinformatie, analyses en opinies presenteren over onderwerpen die centraal staan in de belangstelling van de media. Ten behoeve van de online publiekscatalogus werd het zoekwoordensysteem naar het Engels geconverteerd.

Het aantal werkplekken is uitgebreid en nadert de 100 computers. Op servergebied werd een nieuwe webserver, draaiend onder Windows 2000 en IIS 5.0, in gebruik genomen en ten behoeve van Intranet werd een Linux webserver ontwikkeld met Apache en Zope als content management systeem. De Unix firewall werd zowel wat operating system betreft als beveiligingssoftware voorzien van nieuwe software. De Novell bestands- en printserver, die vervangen is door een Windows NT-systeem, werk uitgefaseerd. Aan het eind van het jaar is de ontwikkeling van een geautomatiseerd systeem voor de evaluatie van cursussen gestart.

Aan Clingendael medewerkers werd intern driemaal een cursus powerpoint gegeven. Voor de Nederlandstalige CDS/ISIS gebruikersgroep werd in april te Berchem een demonstratie over het bibliotheekprogramma Bibliobase verzorgd. In oktober is in Budapest deelgenomen aan de jaarlijkse bijeenkomst van het European Information Network on International Relations and Area Studies (EINIRAS) ten behoeve van de uitgave van een Eurothesaurus, die in 2002 zal verschijnen.

STAFBUREAUS ALGEMENE ZAKEN

.....
...

BEDRIJFSVOERING

De grote renovatie van het gebouw werd in 2001 afgerond. Alle kantoren en openbare ruimtes zijn hiermee voorzien van nieuw meubilair, vloerbedekking en opnieuw geveerd en/of behangen.

De collegezalen 1 en 2 en de derde etage zijn voorzien van een airconditioning, waarvan de kwaliteit reeds ruimschoots is bewezen. In belangrijke mate is getracht de eisen die in de ARBO-wetgeving worden gesteld en de uitstraling van het gebouw met elkaar in balans te brengen.

Deze zeer forse operatie is in januari 2002 afgesloten met het onthullen van een in het atrium opgehangen kroonluchter en een uitbundig feest, waar een groot aantal externe gasten mocht worden verwelkomd.

De Dienst Omnigroen verleende veel assistentie bij het nodige leeghalen en weer herinrichten van de te renoveren ruimtes.

De in voorgaande jaren ingezette herstructurering, in het bijzonder gericht op meer financiële transparantie, begint effectief gestalte te krijgen.

Hierdoor zijn de "lijnen" tussen financiële zaken, de diverse afdelingen en de directie verkort.

Elk kwartaal werd de financiële rapportage aan de directie en het bestuur gepresenteerd.

In goed overleg met de penningmeester van het bestuur, cdra b.d. drs B. de Ruiter, werd het financiële en personeelsbeleid regelmatig doorgesproken.

Frequent werd door het hoofd Algemene Zaken tijdens de bestuursvergaderingen mondeling verslag gedaan inzake de financiële stand van zaken.

Er is regelmatig overleg gevoerd met het Ministerie van Buitenlandse Zaken over de jaarstukken 2000 en de begroting voor 2002. Binnen de gestelde kaders werden deze tot beider tevredenheid afgesloten.

Belangrijke doelstellingen waren:

1. Kennisoverdracht inzake de begrotingssystematiek
2. Het vergroten van de transparantie
3. Het opstellen van de begroting met als grondslag outputfinanciering

De ontwikkeling van de financiële situatie van Clingendael zal worden uiteengezet in de jaarrekening 2001.

FINANCIËLE ADMINISTRATIE

De Jaarrekening van het Instituut Clingendael zal tegelijkertijd met, maar separaat van, het Jaarverslag worden gepubliceerd.

Het resultaat van het Instituut Clingendael laat een batig saldo zien van HFL 188.287,--. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de Egalisatiereserve.

Afdeling Onderzoek

Het resultaat is aanzienlijk positiever dan begroot. Een groot aantal kleine en middelgrote opdrachten bij het CRU heeft geleid tot dit resultaat. Ten opzichte van 2000 is het resultaat echter lager. Het verhoudingsgewijs grote surplus van 2000 kwam tot stand door de afsluiting van een aantal grote CRU projecten.

Afdeling Opleidingen

De overschrijding van het surplus is tot stand gekomen door het verwerven van een aantal nieuwe opdrachten die niet begroot waren. Onder andere opdrachten van BiZa, LNV en bureau CROSS hebben hiertoe bijgedragen.

Het resultaat van 2000 werd echter niet gehaald. Het naijleffect van de afsluiting van een aantal grote opdrachten was hieraan debet.

Stafbureau Externe Betrekkingen

De kosten en inkomsten bleven verhoudingsgewijs binnen de gestelde budgetten.

Stafbureau Internationale Spectator en het **Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken (NGIZ)** bleven binnen de gestelde budgetten.

Stafbureau Informatisering

De kosten bleven beneden het begrotingsplafond. Een aantal kosten werd direct geboekt op de afdelings- en/of projectkosten, zodat een doorberekening aan projecten kon plaatsvinden.

Stafbureau Bedrijfsvoering

De overschrijding van de kosten van de catering wordt veroorzaakt door het beperken van de service van SAB en het inkrimpen van haar activiteiten. Als gevolg hiervan is diner - en avondcatering extra uitbesteed. Deze kosten konden niet geheel worden doorberekend. (Deze maatregel is in 2002 herzien).

De renovatie en verbouwing van het Instituut vergden een investering van HFL 350.000,--, exclusief een reservering van HFL 132.000,-- uit het boekjaar 2000.

Stafbureau BiDoc

De prijsverhoging van diverse abonnementen heeft geleid tot een structurele kostenverhoging.

De grootschalige aanschaf van boeken kon echter projectmatig worden doorberekend.

Een lichte overschrijding van het budget was echter onvermijdelijk.

Stafbureau Financiële Administratie

De forse overschrijding van de accountantskosten zijn in belangrijke mate terug te voeren op de vele vragen van het ministerie van Buitenlandse Zaken t.o.v. de jaarrekening van 2000.

PERSONEEL

In het personeelsbestand hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

Afdeling Onderzoek	vertrokken:	Wilma Singeling
	aangesteld:	Peter van Ham
		Martina Huber
		Daniëlla Kranendonk
Afdeling Opleidingen	vertrokken:	Hellen van Rijn
	aangesteld:	Ingrid d'Hooghe
		Jan Melissen

Hinke Pietersma
Peter van Grinsven
Femke Hoogeveen
Willem van der Knaap
Carla Velkamp

Stafbureau Bedrijfsvoering	vertrokken:	Margreet Kuneman
	aangesteld:	Guus Nieuwenhuis Renu Jitan

Het aantrekken van nieuwe medewerkers blijft het Instituut de nodige problemen bezorgen. De krapte op de arbeidsmarkt speelt ook het Instituut Clingendael parten. Desondanks is het gelukt alle vacatures opnieuw te vervullen.

In 2001 hebben 8 stagiaires voor korte of langere tijd in het Instituut praktijkervaring opgedaan.

BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIE

Opdrachten

Het afgelopen jaar werd steeds vaker een beroep op de Bidocstaf gedaan om te assisteren bij de uitvoering van cursussen en onderzoeksopdrachten.

Voor de Internetsite van de éénjarige LNV-cursus heeft de staf Internetadressen verzameld en in HTML opgemaakt. Daarnaast werden literatuurlijsten samengesteld en in Pdf opgemaakt.

Ook voor de cursus ter voorbereiding van het Europa Concours heeft de Bidocstaf internetadressen gezocht en opgemaakt voor de Internetsite. Tevens werden over alle te behandelen onderwerpen literatuurlijsten samengesteld en werd casusmateriaal verzameld.

Voor de zeer omvangrijke onderzoeksopdracht over terrorisme voor BZK zijn Internetadressen en literatuurgegevens van 1995 tot heden in de eigen en in externe databases verzameld en gerangschikt op onderwerp of regio. Tevens werd het inhoudelijke materiaal in opgemaakte vorm aangeleverd voor het nieuwe portaal voor actuele vraagstukken, Focus, (met als eerste onderwerp terrorisme) op de website van het Instituut.

Voor de LOD heeft de staf zowel in januari als in augustus al het readermateriaal nagelopen en waar mogelijk vervangen door recenter materiaal. Al het materiaal werd in digitale vorm aangeleverd zodat deze readers zonder kopieën kon worden samengesteld.

Ook voor de overige cursussen werd op verzoek of op eigen initiatief materiaal voor readers bij elkaar verzameld en ontsloten in een Excel-database.

Op verzoek van het CRU werden ten behoeve van het partnerinstituut in Bangladesh Internetadressen verzameld.

Vertalen en opnieuw systematiseren van de thesaurus

De Bidoc-staf heeft gedurende het verslagjaar veel aandacht besteed aan het vertalen in het Engels en opnieuw systematiseren van de trefwoorden. Een zeer omvangrijke operatie die echter urgent was omdat de internationale bezoekers van de website en de buitenlandse cursisten met Nederlandstalige trefwoorden geen optimaal gebruik van de database van de bibliotheek konden maken. Als eerste is van alle trefwoorden nagegaan of deze wel voldoende werden gebruikt. Naar aanleiding hiervan is een groot aantal trefwoorden verwijderd en vervangen door een goed alternatief bestaand trefwoord. Anderzijds werd de gelegenheid aangegrepen om nieuwe trefwoorden toe te voegen die retrospectief werden toegekend. Voorts werden trefwoorden die in het verleden waren toegekend maar die bij zoekacties vervuilend werkten verwijderd. Al met al is op deze wijze een groot deel van de 57.000 titels op trefwoorden

bekeken. De vertaalde trefwoorden werden uiteindelijk ondergebracht in een geheel nieuw systeem. Deze thesaurus vormde de basis voor de verdere noodzakelijke aanpassingen zoals het samenstellen van een volledige alfabetische lijst waarbij verwezen wordt naar naastgelegen en gerelateerde termen en het samenstellen van lijsten waarin op alle nevengeschikte termen tegelijkertijd kan worden gezocht.

Digitalisering

Om het gebruik van de Excel-database, waarin readermateriaal voor Opleidingen wordt ontsloten, te vereenvoudigen werd van alle verwijzingen naar digitale Worddocumenten een hyperlink gemaakt. Sinds dit jaar levert de Bidoc-staf literatuur- en aanwinstenlijsten, alsmede bijdragen van medewerkers in kranten en tijdschriften in HTML of Pdf-formaat aan voor de Internetsite van het Instituut. De Nederlandse Persdatabank, waarop Bidoc sinds dit jaar een abonnement heeft, wordt geregeld gebruikt om de vragen van medewerkers naar krantenartikelen te beantwoorden. Daarnaast wordt elke maand gezocht naar bijdragen van Clingendael-medewerkers. Deze worden verspreid via de Website en via de C-mail.

De “Webgide on information on International Relations” werd regelmatig bijgewerkt en uitgebreid. Deze Webgide werd op papier onder de cursisten en via e-mail onder de medewerkers verspreid. Voor de Internationale Spectator werd in januari, maart, mei en december een “Wegwijs Internationaal op Internet” samengesteld.

De noodzakelijke vervanging van het huidige databasesysteem (CDS/ISIS) had in het verslagjaar de volle aandacht maar wegens tijdgebrek konden op dit gebied helaas weinig vorderingen gemeld worden.

Naast de Webgide krijgen de cursisten een Internet Research Tutorial van ong. 80 p. waarin wordt geleerd om gestructureerd te zoeken naar de informatie die op het Internet aanwezig is en het gevondene te beoordelen op (gebrek aan) kwaliteit. Deze Tutorial is ontwikkeld voor de studenten in Maputo en wordt sindsdien regelmatig aangevuld en nagelopen.

Aan de staf van het Instituut is een cursus “Zoeken op Internet” aangeboden.

Vaste taken:

Het krantenknipselarchief werd opnieuw bijgehouden. Het gebruik van dit archief is nog steeds zodanig groot dat, hoewel zeer arbeidsintensief, deze dienst voortgezet zal worden. Daarnaast werd door de Bidocstaf een selectie uit de tijdschriftartikelen gemaakt. Deze artikelen werden ook ingevoerd.

De boekaanschaf werd vrijwel geheel bepaald door de wensen van de medewerkers. Regelmatig werd op het Internet op vaste adressen (bijv. Wereldbank, International Crisis Group) gezocht naar “grijze literatuur” die opgenomen werd in de database.

De uitleencijfers lopen ondanks de inspanningen van Bidocstaf wat betreft de cursisten terug. Het is meer aan de cursusbegeleiders om te bepalen of dit een probleem is. Door de medewerkers wordt daarentegen juist meer geleend. Er is een gebruikersenquête ontwikkeld die voortaan onder de langlopende cursussen verspreid zal worden om een beter beeld van het gebruik van en behoefte aan de bibliotheekdiensten te krijgen.

Het bezoek van externe studenten en particulieren loopt terug, maar het is niet bekend wat hiervan de oorzaak is. Er wordt wel veel gebruik gemaakt van de diensten die door Bidoc op de Website worden aangeboden, met name de database en de literatuur- en aanwinstenlijsten.

Ook dit jaar werden de literatuurlijsten op een dertigtal onderwerpen bijgewerkt. Voorts kregen de buitenlandse cursisten een literatuurlijst op maat nadat de keuze van de onderwerpen was doorgesproken met de Bidocstaf.

Personele zaken.

Sinds februari assisteert Ellen Oliehoek voor 10 uur per week de Bidocstaf. Vanaf september kwam Renu

Jitan het team versterken als administratief medewerker.

Zowel Ali Molenaar (opmaken in HTML) als Saskia van Ankeren (geavanceerde zoektechnieken) hebben een cursus ter vermeerdering van hun vakkenis gevolgd. Per januari is Saskia van Ankeren benoemd tot plaatsvervangend hoofd van het Bureau.

Er zijn nieuwe functieomschrijvingen voor de medewerkers van de Bidocstaf vastgesteld.

Ruimtegebrek / renovatie

De ingrijpende renovatie van het gebouw is ook aan de bibliotheek niet voorbijgegaan.

De bibliotheekruimtes zijn geschilderd en van nieuwe vloerbedekking voorzien. De renovatie heeft ook tot gevolg dat het aantal beschikbare boekenplanken op de derde verdieping is afgenomen. Het ruimtegebrek is hierdoor nog nijpender geworden.

BIJLAGEN

I ACTIVITEITEN

---

a Conferenties, Symposia, Colloquia van de afdeling Onderzoek

15 januari	International seminar “Power Sharing” (CRU)
16 januari	International seminar “Political Military Relations” (CRU)
16 januari	Bijeenkomst “First Swedish Presidency of the European Union” (Alfred Pijpers)
2 februari	CERES Meeting “Intrastate Conflict” (CRU)
16 februari	International seminar “Reframing Post-Conflict Rehabilitation: Beyond Clichés from the Past” (CRU)
22 februari	Informeel brainstorm over het multilaterale bestel (Leo van Maare/ Jan Rood)
5 maart	Seminar “Resources, Entitlement and Poverty-Related Conflict” (CRU)
15 maart	Lunchseminar met Rob de Wijk over “De effectiviteit van interventies”
23 maart	Conferentie “The Transatlantic Relationship at Crossroads” (Bert Kreemers)
4 april	Bijeenkomst “Kosovo: blijvende impasse?” (Dick Leurdijk)
17 april	Uitreiking Von der Gablentz Prijs (Rob Aspeslagh)
11 mei	Bijeenkomst “Europa onvoltooid? Beschouwingen over de finaliteit van de Europese integratie” (Jan Rood)
15 mei	Lunchseminar met Prof.dr Hanspeter Neuhold, “Political aspects of EU enlargement”

21 mei	Bijeenkomst “Tussen Nice en Laken: de Militaire Staat van de Europese Unie” (Bert Kreemers/ Jan Rood)
28 mei	Lezing Mr Th.C. de Graaf, voorzitter van de D66 Fractie in de Tweede Kamer, over “De toekomst van het Europese integratieproces” (Jan Rood)
8 juni	Conferentie “Een Europees militair-industrieel beleid” (Bert Kreemers i.s.m. Adviesraad Internationale Vraagstukken)
8-9 juni	CPN Annual Conference 2001, “Mainstreaming Conflict Prevention-Actors and Issues” (CRU i.s.m. CPN)
28 juni	Bijeenkomst “Belgian Presidency of the European Union” (Jan Rood/ Alfred Pijpers i.s.m. Ambassade van België)
26-30 augustus	Training Workshop “Conflict Management and Peacebuilding” (CRU i.s.m. Bangladesh Institute for International and Strategic Studies (BISS))
3-4 september	Workshop “Security Sector Reform” (CRU)
4 september	Lezing drs A.P.W. Melkert, voorzitter van de PvdA Fractie in de Tweede Kamer, over “De toekomst van het Europese integratieproces” (Jan Rood)
19 september	Aanbieding eindrapport project “Attituden en vaardigheden van Nederlandse militairen bij vredesoperaties” (Kees Homan)
24 september	Lunchseminar met Peter van Ham, “Brand State: de toenemende betekenis van reputatie en imago in de internationale betrekkingen”
18/19 oktober	Conferentie “The Netherlands and the UK in a changing Europe” (Rob Aspeslagh/Jan Rood)
5 november	High Level Workshop “In the European Arena. Spanish and Dutch Views on the Future of the European Union” (Bert Kreemers/Jan Rood)
8 november	Seminar “Rechtstaat en bestrijding van terrorisme” (Marianne van Leeuwen i.s.m. WRR en BZ)
8/9 november	Seminar “Oil Stock Regulations” (CIEP i.s.m. KPMG)
22 november	Lezing prof. mr dr J.P. Balkenende, voorzitter van de CDA Fractie in de Tweede Kamer, over “De toekomst van het Europese integratieproces” (Jan Rood)
26 november	Conferentie “Sovereignty, Democracy and the Outcomes of the 2001 WTO

Ministerial”
(Jan Rood i.s.m. CEDLA en Europa Instituut)

- 10 december Lezing de heer H.F. Dijkstal, voorzitter van de VVD Fractie in de Tweede Kamer, over “De toekomst van het Europese integratieproces”
(Jan Rood)
- 10 december Lunchseminar over de gevolgen van 11 september voor de energiesector
(CIEP)
- 20 december Lunchseminar met Peter van Ham, Kees Homan, Marianne van Leeuwen, Dick Leurdijk, Frans Osinga, “Terrorism and Counterterrorism after 11 September. Insights and Perspectives”

b Overzicht Cursussen, Seminars, Conferenties van de afdeling Opleidingen

OVERZICHT VAN ALLE CLUSTERS 2001

Januari

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
11	EZ Europa Workshop	ES	01/6530	2	98	Clingendael	
15 jan. t/m 2 febr.	ADEPT II	ES	01/6670	30	48	Clingendael	
16,17,18 & 23,24,25	CCB	IV	01/6330	12	23	Clingendael	
22	VN-spel	IB		1	25	Clingendael	
29 jan. t/m 2 febr.	SFORBAT – 10	IV	01/6365	10	13	IDL	
16 t/m 16 mei	LTD	IV	01/6300	174	9	IDL	

Februari

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
15 jan. t/m 2 febr.	ADEPT II	ES	01/6670	30	Zie Jan.	Clingendael	
29 jan. t/m 2 febr.	SFORBAT – 10	IV	01/6365	10	Zie Jan.	IDL	
1	VROM/VWS	ES	01/6515	2	17	Clingendael	
5 t/m 9	MAPE	IV	01/6360	10	10	IDL	
6,7,8 en 20,21,22 t/m 22 maart	CIV	IV	01/6310	24	22	Clingendael	
7	Simulatie Europese onderhandelingen Universiteit van Maastricht	IB		2	20	Maastricht	
11 t/m 16	Missie Ethiopië	IB				Ethiopië	
12,19, 28	CIP	IB	01/6030	11	2	Clingendael	
13	SPD	ES	01/6560	2	20	Clingendael	
13 t/m 15	SZW/OC&W/BD	ES	01/6550	10	16	Clingendael	
16 en 20	Casus Macedonië	IV		2	40	IDL	

28 febr. t/m 27 april	LMD	IB	01/6600	80	25	Clingendael	
-----------------------	-----	----	---------	----	----	-------------	--

Maart

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
28 febr. t/m 27 april	LMD	IB	01/6600	80	Zie feb.	Clingendael	
8 t/m 9	MIN. FINANCIËN	ES	01/6570	4	20	Clingendael	
9	LNV/EZ/V&W	ES		1	15	Clingendael	
6,7,8, & 20,21,22	CIV	IV	01/6311	24	Zie feb.	Clingendael	
14 t/m 15	VROM	ES	01/6510	4	20	Clingendael	
14 t/m 16	LNV	IB	01/6021	6	18	Clingendael	
20 t/m 30	UNIPTF	IV	01/6340	18	25	IDL	
21 t/m 22	VROM	ES	01/6510	4		Brussel	
28 t/m 30	V&W	ES	01/6500	6	18	Oudpoelgeest	

April

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
28 febr. T/m 27 april	LMD	IB	01/6600	80		Clingendael	
2 t/m 12	MILAT	IV	01/6400	19		IDL	
4 t/m 6	SZW DEEL I	ES	01/6550	6	19	Clingendael	
5	EU-simulatie, Fontys Hogeschool	ES	01/6660	2	30	Clingendael	
9 t/m 12	CONTCO	IV	01/6370	20	23	Clingendael	
19	OI/Workshop OHEU	ES	01/6650	2	16	Clingendael	
18,19 en 20	LNV	IB	01/6022	6	18	Clingendael	
25 en 26	BVD	IV		4		Clingendael	
26	Ontvangst delegatie Hongkong	IB	-			Clingendael	
28	Ontvangst delegatie Universiteit van Namibië	IB	-			Clingendael	

Mei

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
---------------	----------------	-----------------	-------------------	---------------	----------------	-----------------	-------------------------------

1 t/m 3	SFOR	IV		6		Clingendael	
3 mei t/m 4 juli	LCA, geopend door Dr. S. Akiner	IB	01/6100	86	24	Clingendael	
8	Seminar startende beleidsmedewerkers LNV	IB		4	12	Clingendael	
8	Adviesraad Opleidingen				10	Clingendael	
9	SPD	ES		2		Clingendael	
11	Comitologie seminar	ES		2		Clingendael	
9 t/m 11	OI/Europa in Vogelvlucht	ES	01/6640	6		Clingendael	
15	Seminar startende beleidsmedewerkers LNV	IB		3	14	Clingendael	
16 mei – 11 juli	Mozambique	IB		80	25	Clingendael	
17 t/m 18	Senter	IB		4	22		
17 t/m 18	INTERDEP	ES	01/6535	4		Clingendael	
25	Seminar voor Move your World	IB		2	20	Zalencentrum Madurodam	
28 mei t/m 8 juni	EUMM	IV	01/6341	16		IDL	
28, 29	SIN	IB	01/6200	5	18	Clingendael	
31	Terugkommiddag Move your World	IB		1	20	Zalencentrum Madurodam	
28 mei – 1 juni	SFORBAT	IV		10		IDL	

Juni

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
3 mei t/m 4 juli	LCA	IB	01/6100	86	24	Clingendael	
16 mei t/m 11 juli	Mozambique	IB		80	22		
28 mei t/m 8 juni	EUMM	IV		16	6	IDL	
28 mei t/m 1 juni	SFORBAT	IV		8		IDL	

6, 7 en 8	LNV	IB		6	18	Clingendael	
5 t/m 14	Cursus Internationale Politiek	IB		8	9 tot 12	Clingendael	
9, 16, 23 en 30	EU-opleiding	ES		5	100	Vergadercentrum Hoog Brabant, Utrecht	
12 t/m 13	Starters VROM I	ES		4	15	Clingendael	
19 t/m 20	Starters VROM II	ES		4	15	Clingendael	
21	Starters VROM I + II	ES		2		Brussel	
22	Inleiding op de Europese Unie: “Geschiedenis, instellingen, financiering en toekomst”	ES		2	25	Clingendael	
27 en 28	Individueel leerprogramma Zuid- Afrika	IB		2	1	Clingendael	

Juli

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
2 t/m 6	MND (SFOR)	IV		10		Clingendael	
3 mei t/m 4 juli	LCA	IB	01/6100	86	24	Clingendael	
3 t/m 13	UNIPTF	IV	01/6342	20	28	IDL	
7	EU-opleiding, Module V en VI	ES		2		Vergadercentrum Hoog Brabant, Utrecht	
12 t/m 13	Min. BUZA	ES				Clingendael	

18	Seminar Europees veiligheids-, defensie en buitenlands beleid	IB		2	20	Clingendael	
27	Seminar EU-uitbreiding	ES		2	12	Clingendael	

Augustus

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
28,29,30 t/m 6 sept	CCB	IV	01/6331	12	20	Clingendael	

September

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
28 aug t/m 4,5,6, sept	CCB	IV	01/6331	12		Clingendael	
4 t/m 7	MND	IV		8	80	ASK	
8	Terugkomdag EU-opleiding	IB		2	100	Vergadercentrum Hoog Brabant, Utrecht	
10 t/m 13	DIE en Europa	ES			15	Hotel	
10 t/m 14	CONTCO	IV		8		Clingendael	
11,12,13 & 25,26,27 t/m 25 okt	CIV	IV	01/6311	24	22	Clingendael	
18 t/m 20	VROM	ES	01/6511	4	11	Clingendael	
11,18, 25 t/m 20 nov	CIP	IB	01/6031	11	12	Clingendael	
25 t/m 26	Trainees Justitie	ES	01/6580	4	15	Clingendael	
19 sept t/m 6 dec	LOD	IB	01/6610	114	25	Clingendael	
24 sept t/m 5 okt	UNIPTF	IV	01/6343	20		IDL	
17 t/m 20	SFOR- MND	IV	01/	10	8	Clingendael	

Oktober

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
4 okt t/m 7 nov	GIM V&V	IB	01/6010	72	33	IDL	
2,9,16,23,30 t/m 20 nov.	CIP	IB	01/6031	11		Clingendael	
19 sept t/m 6 dec	LOD	IB	01/6610	114		Clingendael	
24 sept t/m 5 okt	UNIPTF	IV	01/6343	20		IDL	
11 sept t/m 9,10,11 & 23,24,25	CIV	IV	01/6311	24		Clingendael	
10 t/m 12	V&W	ES	01/6501	2	16	Clingendael	
15 t/m 17	Justitie Europa-cursus	ES	01/6581	6	16	Clingendael	
22 okt t/m 9 nov	ADEPT III	ES	01/	30	50	Clingendael	
24 t/m 26	SZW dl.I	ES	01/6551	6	18	Clingendael	
30 t/m 31	SZW dl.II	ES	01/6551	4		Brussel	
15 okt t/m 18 jan 2002	LBB	IB	01/6000	96	25	Clingendael	
31	OI/workshop	ES	01/6651	2	14	Clingendael	

November

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
6, 13 en 20	CIP	IB	01/6031	11		Clingendael	
9 sept t/m 6 dec	LOD	IB	01/6610	114		Clingendael	
15 okt t/m 24 dec	LBB	IB	01/6000	92		Clingendael	
6 t/m 16	EUMM	IV	01/6344	18		IDL	
12 t/m 16	MAPE	IV	01/6361	10		IDL	
7 t/m 9	EUROPA IN VOGELVLUCHT	ES	01/6641	6	20	Clingendael/Brussel	
8 tm 9	Workshop Internal-External Security	IV		4	80	Jakarta	
15 t/m 16	INTERDEP	ES	01/6536	4	15	Clingendael	
19 t/m 23	Alumnicursus LOD 1	IB		10	22	Clingendael	

20 t/m 30	UNTSO	IV	01/6345	20	10	IDL	
22 en 23	SIN	IB	01/6205	5	24	Clingendael	

December

<i>Datum:</i>	<i>Cursus:</i>	<i>Cluster:</i>	<i>Projectnr:</i>	<i>Dagd.:</i>	<i>Deeln.:</i>	<i>Locatie:</i>	<i>Opening/sluiting door:</i>
15 okt 2001 t/m 18 jan. 2002	LBB	IB	01/6000	92		Clingendael	
3 t/m 5	UNTSO/Partnercursus	IV	01/6346	6	10	Clingendael	
10 t/m 14	SFORBAT 12	IV		10		IDL	
11 t/m 13	NATCO	IV			20	Clingendael	

Totaaloverzicht alle clusters	Aantal Dagdelen	Aantal Cursisten
Internationale Veiligheid	608	449
Internationale Betrekkingen en Diplomatie	1465	625
Europese Samenwerking en Integratie	208	694

---

c Missies, Conferenties, Trainingen en Bezoekersprogramma's van het Stafbureau Externe Betrekkingen

12-14 januari	Steering Committee Process of International Negotiation (PIN), Laxenburg, Oostenrijk
15-20 januari	Conferentie Diplomatieke Academie, Astana, Kazachstan
28-31 januari	Missie naar Roemeense Ministerie van Europese Integratie, Boekarest
2 februari	Workshop Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV)
7 februari	Practicum internationaal onderhandelen voor studenten van de Universiteit van Maastricht
9 februari	Practicum Instituut Defensie Leergangen (IDL), Rijswijk
10-16 februari	Workshops EU Regionaal Beleid voor PHARE i.s.m. Nederlands Economisch Instituut (NEI), Ljubljana, Slovenië
13 februari	Bezoek delegatie Albanees Parlement, Instituut Clingendael
26 februari	Bezoek mevrouw Sabine Staffelmayer, Gevolmachtigd Minister Ambassade van Oostenrijk, Instituut Clingendael
27-28 februari	Workshop met RAND Corporation, Den Haag, Instituut Clingendael
1 maart	Workshop EU Regionaal Beleid voor CROSS, Eger, Hongarije
1 maart	Bezoek buitenlandse studenten Institute of Social Studies (ISS), Instituut Clingendael
5-6 maart	Seminar EU Onderhandelen, Bundesverwaltungsakademie, Brühl, BRD
9 maart	Practicum Onderhandelen tijdens Crises, Conflict Research Unit (CRU), Instituut Clingendael
12 maart	Workshop, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV), Instituut Clingendael
13 maart	Bijeenkomst London School of Diplomacy, Instituut Clingendael

15 maart	Practicum internationaal onderhandelen voor ambtenaren van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV)
15 maart	Bijeenkomst Buitenland Commissie Tweede Kamer Tsjechische Parlement, Instituut Clingendael
20 maart	Bijeenkomst 'Russian Business Elite' i.s.m. RAND/VNO-NCW, Den Haag
20 maart	Bezoek Ambassadeur van Bolivia, Instituut Clingendael
28-31 maart	Seminar EU Onderhandelen, Ministerie van Buitenlandse Zaken, Dublin, Ierland
26 maart	Bezoek van Ambassadeur van Cyprus, Instituut Clingendael
27 maart	Bezoek van Ambassadeur van Pakistan, Instituut Clingendael
29 maart	Lezing David Winner, i.s.m. Asser Instituut Den Haag, Instituut Clingendael
2 april	Bezoek Ambassadeur van Cyprus, Instituut Clingendael
4 april	Practicum Internationaal Onderhandelen, Instituut Defensie Leergangen (IDL), Rijswijk
4 april	Bezoek Ambassaderaad van Indonesië, Instituut Clingendael
9 april	Bezoek Mrs Sen, Curtin University of Technology, Perth, Australië, Instituut Clingendael
10-11 april	Practicum Internationaal Onderhandelen, Leergang Midden-Europese Diplomaten Instituut Clingendael
16-20 april	Seminar Internationaal Onderhandelen, Damascus
17 april	Symposium Habitat en Development Corporation, Instituut Clingendael
19 april	Onderhandelen in de EU (open inschrijving, afdeling Opleidingen), Instituut Clingendael
23 april	Lezing Mr Ergün Olgun over situatie op Cyprus, Instituut Clingendael
23-27 april	Werkbezoek hogere beleidsambtenaren Europese Commissie, Brussel, Instituut Clingendael
27 april	Lezing, sluiting Leergang Oost-Europese Diplomaten, Instituut Clingendael
3 mei	Conferentie 'Mercosul, after ten years', i.s.m. Universiteit Leiden, Instituut Clingendael
8 mei	Jaarlijkse lunch NOGEPa, Crowne Plaza Promenade Hotel, Den Haag
8 mei	Bezoek Ms Wang, Taipeh Office, Instituut Clingendael

9 mei	Practicum Onderhandelen, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV), Instituut Clingendael
10 mei	Bezoek Directeur Diplomatieke Academie Teheran, Instituut Clingendael
10 mei	Bezoek studenten Internationale Betrekkingen, Groningen, Instituut Clingendael
11 mei	Practicum Onderhandelen, Leergang Centraal Aziaten, Instituut Clingendael
15 mei	Practicum Onderhandelen, Leergang Centraal Aziaten, Instituut Clingendael
18 mei	Workshop ‘multilaterale financiering’ Senter (Ministerie van Economische Zaken), Instituut Clingendael
29 mei	Symposium Ministerie van Economische Zaken/Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
30 mei	Bezoek Premier Mozambique, Instituut Clingendael
31 mei	Steering Committee Processes of International Negotiation (PIN), Leuven
1-2 juni	Steering Committee Processes of International Negotiation (PIN), Leuven
6 juni	Practicum Onderhandelen, Leergang Centraal Aziaten, Instituut Clingendael
9 juni	Concours Europese Commissie, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Utrecht
11 juni	Bezoek de heer Penja, Directeur, Instituut Internationale Betrekkingen, Buenos Aires
13 juni	Rondetafel Conferentie, Ministerie van Buitenlandse Zaken Letland
13 juni	Onderhandelingssimulatie “Veiligheidsraad VN” voor cursisten uit Mozambique
17-24 juni	Inceptiemissie Roemeense President
19-21 juni	Practicum internationaal onderhandelen voor de Netherlands School of Public Health, Zoetermeer
25 juni	Workshop Personeelsdienst, Ministerie van Buitenlandse Zaken
26 juni	Bezoek Minister van Buitenlandse Zaken Roemenië, Instituut Clingendael
27 juni	Bezoek Vice-minister van Buitenlandse Zaken, Litouwen
28 juni	Seminar Onderhandelen, Rijkstrainees
29-30 juni	Seminar Onderhandelen UNOY, Zuid-Afrika

1-4 juli	Seminar Onderhandelen UNOY, Zuid-Afrika
6-8 juli	Seminar Internationaal Onderhandelen, Boekarest
5-11 juli	Seminar Internationaal Onderhandelen, NATO Defence College, Rome
9 juli	Bijeenkomst Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
10 juli	Bezoek Vice-minister van Buitenlandse Zaken, Iran
12-13 juli	Seminar Internationaal Onderhandelen, Ministerie van Buitenlandse Zaken, Den Haag
30-31 juli	Seminar Internationaal Onderhandelen IMCR/Cody Shearer, Den Haag
27 augustus	Bezoek Mrs White, Under-Secretary of State, Costa Rica
2-4 september	Seminar Internationaal Onderhandelen, Polen
5-7 september	Practicum Onderhandelen, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV), Instituut Clingendael
12-13 september	Seminar Onderhandelen, Diplomatic Summer School, Dubrovnik
14-17 september	Steering Committee Process of International Negotiation Laxenburg
18-19 september	Conferentie Directeuren Diplomatieke Academies, Wenen
21 september	Workshop, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV)
22-26 september	Workshop International Onderhandelen, Tblisi, Georgië in opdracht van Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking, Zwitserland
28 september	Ontvangst Ambassadeur en Consul-Generaal van Centraal Afrika
2 oktober	Practicum Onderhandelen, Hogeschool, Klagenfurt, Instituut Clingendael
5 oktober	Voorzitterschap Nederlandse PIN-groep, Vrije Universiteit, Amsterdam
6 oktober	Practicum Onderhandelen voor de Junior Kamer, HES, Rotterdam
8 oktober	Bezoek Roemeense Ambassadeur, Instituut Clingendael
11 oktober	Bezoek de heer B. Krasna, Israëlische Ambassade, Instituut Clingendael
16-17 oktober	Practicum Onderhandelen voor CROSS, Nederlands Economisch Instituut, Rotterdam
16-18 oktober	Practicum Onderhandelen, Leergang Hogere Krijgskundige Vorming, Instituut Defensie Leergangen, Rijswijk
17 oktober	Practicum Onderhandelen, Leergang Top Defensie, Instituut Defensie Leergangen, Rijswijk
19 oktober	Practicum Onderhandelen, Oost-Europese diplomaten, Instituut

	Clingendael
19-27 oktober	Seminar Onderhandelen, Diplomatieke Academie, Tashkent
25 oktober	Practicum Onderhandelen, 'Accession orientated Dutch European proficiency training (ADEPT) voor CROSS, Instituut Clingendael
5-7 november	Begeleiding Project opdrachten Gemeenschappelijke Integratie Module, Instituut Defensie Leergangen, Rijswijk
7 november	Slotceremonie officieren Gym Vrede en Veiligheid, Instituut Defensie Leergangen, Rijswijk
9 november	Practicum Onderhandelen, Leergang Buitenlandse Betrekkingen, Instituut Clingendael
12 november	Presentatie Rapport Anti-ontvoeringscampagne, Pax Christi, Instituut Clingendael
12-14 november	Seminar Onderhandelen, Diplomatieke Academie, Tegucigalpa
14 november	Internationaal Onderhandelen, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
15-16 november	Seminar Onderhandelen, Diplomatieke Academie, San José
19-20 november	Seminar Onderhandelen, Diplomatieke Academie, La Paz
22 november	Seminar Internationaal Onderhandelen, Alumni Leergang Oost-Europese Diplomaten
22-23 november	Seminar Onderhandelen Diplomatieke Academie, Santiago de Chili
26-27 november	Seminar Onderhandelen, Diplomatieke Academie, Buenos Aires
30 november	Bijeenkomst Clingendael International Energy Programme (CIEP), Handelsdelegatie Bolivia, Instituut Clingendael
3 december	Bijeenkomst CIDI, Den Haag
4-5 december	Practicum Internationaal Onderhandelen plus Study Tour, Junior Diplomats, Oxford Foreign Service Programme, Instituut Clingendael
6 december	Seminar Onderhandelen Rijkstrainees, Instituut Clingendael
10-11 december	Voordracht Universiteit van Mongolië
18 december	Ronde tafelbijeenkomst Midden-Oosten, Instituut Clingendael

---

d   Uitgebrachte Literatuurlijsten van Bibliotheek & Documentatie

- Arms control and (non-)proliferation
- Asia
- Central and Eastern Europe
- China (incl. Hong Kong) and Taiwan
- Development issues
- English literature on Dutch foreign and security policy
- European integration
- European security
- External relations of the European Union
- Federal Republic of Germany
- Former Soviet Union
- International economic, financial and monetary relations
- International environmental issues
- International negotiating, negotiation techniques, diplomatic relations
- International relations of the United States of America
- International relations theory and peace and conflict studies
- International trade
- Middle East and North Africa
- Migration and refugees
- Nations, nationalism and minorities
- NATO
- Nederlands defensie- en veiligheidsbeleid (mostly Dutch literature)
- Nederlands buitenlands beleid (mostly Dutch literature)
- Nederland en Ontwikkelingssamenwerking (mostly Dutch literature)
- Nederland en Europese integratie (mostly Dutch literature)
- Peacekeeping and humanitarian interventions
- Sub-Saharan Africa
- Terrorism
- United Nations: general
- United Nations: specialized organizations and programs

Internetgidsen in 2001 samengesteld door Bibliotheek & Documentatie

- **Wegwijzer Internationaal op Internet** voor de Internationale Spectator, samengesteld door Saskia Van Ankeren
januari 2001: Internationale economie / Internationale handel / globalisering
maart 2001: Asielzoekers / Vluchtelingen / Migratievraagstukken
mei 2001: Ontwikkeling en Ontwikkelingssamenwerking
december 2001: Klimaatverandering / broeikaseffect
- **Websites LNV en Concours:** voor beide websites werden links verzameld en in HTML opgemaakt. Tevens werden literatuurlijsten samengesteld.
- **Webguide to Information on International Relations**, samengesteld door mw S. van Ankeren. Ongeveer eens in de twee maanden wordt deze bijgewerkt en verspreid onder de medewerkers en cursisten.
- **Focus:** voor de eerste Focus over terrorisme die in oktober 2001 op de website van Clingendael werd gepubliceerd, werden door mw A.C. Molenaar links verzameld en in HTML opgemaakt. Tevens werd een literatuurlijst samengesteld en in PDF opgemaakt.

Bureau Bibliotheek & Documentatie – Abonnementen 2001:

Kranten: 16 abonnementen waarvan 1 dubbel; International Herald Tribune en Volkskrant.

Tijdschriften:	1998	1999	2000	2001
betaald	112	102	100	104
ruil	48	43	38	42
gratis	103	91	87	71
lidmaatschap	4	3	1	1
Totaal	267	239	226	218

Standing orders:	1998	1999	2000	2001
betaald	62	58	71	50
ruil	7	6	6	10
gratis	63	60	65	58
lidmaatschap	2	2	-	-
Totaal	134	126	142	118

Catalogusinvoer	1998	1999	2000	2001
boeken	969	959	1073	1009
tijdschriftartikelen	1793	1574	1864	1703
hoofdstukken	327	87	152	94
Totaal	3089	2620	3089	2806

---

e Optreden elders

Clingendael medewerkers hebben, behalve in het eigen Instituut, lezingen/colleges gehouden voor de volgende organisaties:

- PIN Steering Committee Laxenburg, Leuven, Wenen
- PIN Nederland, Amsterdam
- Roemeense Ministerie Europese Integratie, voor ROI, Boekarest
- Kabinet van de Roemeense president, voor UNDP, Boekarest
- Take-Off Conferentie, Maastricht
- Instituut Defensie Leergangen, Rijswijk
- Agentschap voor Regionaal Beleid, voor NEI, Ljubljana
- Agentschap voor Regionaal Beleid, voor CROSS, Eger
- Bundesverwaltungsakademie, Brühl
- United Nations of Youth, Kaapstad
- NATO Defence College, Rome
- Summer School, Utmuchow
- Summer School, Dubrovnik
- Conferentie Diplomatieke Academies, Wenen
- Diplomatieke Academie van Uzbekistan, Tashkent
- Diplomatieke Academie van Georgië, Tbilisi
- Diplomatieke Academie van Kazakstan, Astana
- Diplomatieke Academie van Syrië, Damascus
- Diplomatieke Academie van Costa Rica, San José
- Diplomatieke Academie van Honduras, Tegucigalpa
- Diplomatieke Academie van Bolivia, La Paz
- Diplomatieke Academie van Argentinië, Buenos Aires
- School of Foreign Service, Ulaanbaatar
- HES, Rotterdam
- NEI, Rotterdam

II INDIVIDUELE BIJDAGEN STAF CLINGENDAEL

.....

Van een substantiële publicatie is sprake indien deze in wetenschappelijk en/of beleidsmatig opzicht nieuwe gezichtspunten oplevert. Voorts spelen omvang en veronderstelde duurzaamheid een rol.

Directie

Staden, A. Van

substantiële publicaties

- De economische en politieke verankering van de monetaire eenwording, J.Q.Th. Rood e.a., *Europa onvoltooid. Beschouwingen over de finaliteit van de Europese integratie* (Den Haag: Instituut Clingendael, 2001), p. 79-96
- Het onweegbare opnieuw gewogen: Nederlands gewicht in de internationale schaal, in: *Internationale Spectator* 55 (7/8), juli-augustus 2001, p. 354-360
- Scenarios for the future, chapter 10 in Wolfgang Wessels (ed.), *Further EU Enlargement and EU-US relations. Towards a New Core Partnership* (Brussels: TEPSA Study for the European Commission, May 2001), p. 180-190 (in samenwerking met Hans Labohm)
- *Enlargement and the Future Shape of the European Union*. Paper delivered at the Conference organized by the Committee of International Studies at the Hungarian Academy of Sciences and the Kodolányi János University College, Székesfehérvár, 5-6 October 2001, 12 p.

voorts

- Een onzeker presidentschap. Pragmatisch maar ook professioneel?, in: *Internationale Spectator* 55(1), januari 2001, p. 1-2
- Einde intermezzo in de internationale politiek?, in: *Internationale Spectator* 55(11), november 2001, p. 527-529
- Strijd tegen het terrorisme: bestaat er een internationale coalitie?, in: *JASON Magazine*, 26(4) 2001, p. 3-5
- voorzitterschap van 9 internationale en nationale conferenties
- 13 optredens als docent voor Clingendael-cursussen en seminars
- diverse interviews ten behoeve media
- 14 lezingen in binnen- en buitenland
- hoofdredacteur *Internationale Spectator*
- lid Adviesraad Instituut Defensie Leergangen te Rijswijk
- lid bestuur stichting tijdschrift *Vrede en Veiligheid*
- voorzitter en lid curatoria van drie bijzondere leerstoelen

Meerts, P.W.*substantiële publikaties*

- 'International Negotiation as a Tool in Crisis Management', paper voor de conferentie ter gelegenheid van de integratie van de Diplomatieke Academie van Kazakstan in de Eurazische Universiteit, Astana
- 'Negotiation Power of Small States in a Globalizing World', paper voor de conferentie 'Small States in a Globalizing World', georganiseerd door de School of Foreign Service van de National University of Mongolia op het Ministerie van Buitenlandse Zaken Ulaanbaatar

voorts

- 'Winfried Lang as a Diplomat', bijdrage aan de Winfried Lang Memorial Conference
- inhoudelijke bijdragen Newsletters 'Processes of International Negotiation' Project
- diverse radio en televisie-interviews in Nederland, Bolivia, Honduras, Mongolië
- diverse lezingen in Nederland, België, Kazakstan, Mongolië, Oostenrijk
- tientallen trainingen op Clingendael en voor diverse instellingen in Nederland, Argentinië, Bolivia, Chili, Costa Rica, Duitsland, Georgië, Honduras, Hongarije, Ierland, Italië, Mongolië, Polen, Roemenië, Slovenië, Syrië, Zuid-Afrika
- twee adviesmissies naar Roemenië (voor SENTER en UNDP)
- conferentie Directeuren Diplomatieke Academies te Wenen
- conferenties 'Processes of International Negotiation Project' in Laxenburg, Leuven, Wenen
- lid Steering Committee 'Processes of International Negotiation Project'
- lid Adviesraad 'International Negotiation' Journal
- lid Adviesraad 'United Nations of Youth' Organisation
- lid Adviesraden Diplomatieke Academies van Oman en Uzbekistan

Wetenschappelijk adviseur**Labohm, H.H.J.***substantiële publicaties*

- 'Het Europese innovatietekort', in: *Internationale Spectator*, februari 2001
- 'Belangrijke rol op Europees schouwtoneel', in: *Internationale Spectator*, juni 2001
- 'Nederland in de internationale pikorde', in: *Internationale Spectator*, juli-augustus 2001
- 'Kansen voor meer marktwerking in de landbouw', verslag van de gelijknamige conferentie in Clingendael, eind juli 2001
- 'Organische ontwikkeling voor "Europa"', in: *Civis Mundi*, juli 2001
- 'Kyoto getorpedeerd. Wat bezielt die Amerikanen toch?', in: *Liberaal Reveil*, augustus 2001 (4)
- 'Adair Turner's philippica tegen ultra-liberalen', in: *Liberaal Reveil*, oktober 2001 (5)
- 'The Future of the European Union; Economic Aspects', paper for the Netherlands-Spanish High-Level Workshop, Madrid, 5 november 2001
- 'Liberaliseringsvermoeidheid', in: *Liberaal Reveil*, december 2001

voorts

- 56 voordrachten, colleges, voorzitterschappen en paneldeelnamen in binnen- en buitenland
- 13 krantenartikelen
- 22 interviews voor kranten, radio en tv
- 2 conferenties georganiseerd

- lid redactie Liberaal Reveil
- lid Commissie Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking VVD

Afdeling Onderzoek

Aspeslagh, R.

substantiële publicaties

- ‘Indonesië: “radeloosheid, redeloosheid en reddeloosheid”’, in: *Internationale Spectator*, juli-augustus 2001, p. 404-407
- ‘Cognitie en affectie in internationale betrekkingen’ (i.s.m. Henk Dekker), in: *Vrede en Veiligheid*, jrg. 30, nr. 4, 2001, p. 517-543

voorts

- 4 overige publicaties (inclusief 2 dagbladartikelen)
- 2 maal optreden als inleider of forumlid
- 4 dagdelen onderwijs
- 2 interviews aan schrijvende pers
- 7 interviews aan radio
- 8 interviews aan tv

Bouta, T.P.

substantiële publicaties

- ‘The Role of SNV in Development Countries in Internal Armed Conflict’ (i.s.m. G. Frerks). Report written for the Netherlands Technical Assistance Co-operation Organization SNV, 2001
- ‘Security Sector Reform: An Analysis of some present Donor Policies’. Paper presented at the Seminar Political Military Relations, Clingendael Institute, The Hague, 16 January 2001

voorts

- 1 overige publicatie
- 3 maal optreden als inleider of forumlid
- 1 interview aan schrijvende pers

Frerks, G.E.

(40 procent)

substantiële publicaties

- ‘Food Power and Politics: An Extended Entitlement Approach to Food Security’ (i.s.m. S. Versteegen), Report on the application of the extended entitlement approach within WFP’s Enabling Development Policy, background paper for the World Food Programme, Strategy and Policy Division, June 2001
- ‘The Role of SNV in Development Countries in Internal Armed Conflict’ (i.s.m. T. Bouta). Report written for the Netherlands Technical Assistance Co-operation Organization SNV, 2001
- ‘Zimbabwe van kwaad tot erger?’, in: *Internationale Spectator*, april 2001, p. 206-208
- ‘Rethinking Utilization’, in: *Utilization of Research for Development Cooperation. Linking Knowledge Production to Development Policy and Practice*. RAWOO Publication 21, May 2001, p. 70-73. The Hague: Netherlands Development Assistance Research Council
- ‘Conflict en ontwikkeling vanuit Nederlands perspectief’ (i.s.m. J. de Zeeuw), in: Lan Schulpen (red.), *Hulp in Ontwikkeling. Bouwstenen voor de toekomst van Internationale Samenwerking*. Koninklijke Van Gorcum, Assen, 2001

- 'Development participation in Sri Lanka: An arena of struggle between leaders and followers' (i.s.m. Dirk van Dusseldorp), in: *Kinship structures and enterprising actors. Anthropological essays on development. Liber Amicorum Jan H.B. den Ouden*. Jens A. Andersson and Mark Breusers (eds.) 2001, p. 263-280. Wageningen: Wageningen University
- 'Conflicten van de nieuwe eeuw... een eeuw van nieuwe conflicten?', in: *Vrede en Veiligheid, Tijdschrift voor Internationale Vraagstukken*. jrg. 30, nr. 4, 2001, p. 500-516

voorts

- 4 overige publicaties
- 15 maal optreden als inleider of forumlid
- 12 dagdelen onderwijs (waarvan 7 extern)
- 1 interview aan tv
- bijzonder hoogleraar Universiteit Wageningen
- senior beleidsmedewerker beleidsplanning, Ministerie van Buitenlandse Zaken
- lid organisatie comité van Wageningen 5 mei-seminar
- lid Wetenschappelijke Raad van Advies Afrika Studie Centrum
- lid Wetenschappelijke Raad van Advies Care Netherlands
- Member of Committee of Association for Law and Administration in Developing and Transition Countries ALADIN

Goor, L. van de
substantiële publicaties

- 'Nieuwe Oorlogen: Oude wijn in Nieuwe Zakken' (i.s.m. J. de Zeeuw), in: *Internationale Spectator*, april 2001, 209-211
- 'Mainstreaming Conflict Prevention, Concepts and Strategies in Practice' (red. i.s.m. M. Huber), *CPN Yearbook 2000/2001* in the series 'Aktuelle Materialien zur Internationalen Politik'
- 'Conflict Prevention and Peace Building: A Practical Guide', (i.s.m. A. Mehler, C. Moyroud), Conflict Prevention Network and Stiftung Wissenschaft und Politik, December 2001
-

voorts

- 1 overige publicatie
- 5 maal optreden als inleider of forumlid
- 2 dagdelen onderwijs (waarvan 2 extern)
- Senior Guest Researcher Conflict Prevention Network bij Stiftung Wissenschaft und Politik (mei-december)

Ham, P. van
substantiële publicaties

- 'Europe's postmodern identity: a critical appraisal', in: *International Politics. A Journal of Transnational Issues and Global Problems*, juni 2001, p. 229-252
- 'The Rise of the Brand State', in: *Foreign Affairs*, september/oktober 2001, p. 2-6
- 'Veiligheid en cultuur, of waarom de NAVO teloorgaat', in: *Internationale Spectator*, oktober 2001, p. 480-487
- 'Security and Culture, or, Why Nato won't last', in: *Security Dialogue*, Vol. 32, no. 4, December 2001, p. 393-406
- 'Politics as Unusual: NATO and the EU after 9-11', in: *Terrorism and Counterterrorism. Insights and Perspectives after September 11*, Clingendael A-4 publicatie December 2001, p. 47-57

voorts

- 4 dagbladartikelen
- 8 maal optreden als inleider of forumlid
- 31 dagdelen onderwijs (waarvan 23 extern)
- 7 interviews aan schrijvende pers
- 3 interviews aan radio
- 2 interviews aan tv
- Associate Editor Security Dialogue
- Member of Editorial Board, Helsinki Monitor
- Adjunct professor, College of Europe, Brugge

Hoetjes, B.J.S.

substantiële publicaties

- ‘Besturen op Europees niveau – lagen en listen, lusten en lasten’ (oratie bijzondere leerstoel regionaal bestuur in internationaal perspectief, 8 februari 2001, Maastricht, Universiteit van Maastricht, 48 p.
- ‘Die niederländische Territorialverwaltung im Übergang zum 21sten Jahrhundert: Gemeinde, Provinzen und Wasserbehörde 1999-2000’, in *Tübinger Jahrbuch des Föderalismus, subsidiarität und Regionen in Europa*, Baden-Baden, Nomos 2001, p. 244-249
- ‘The Parliament of the Netherlands and the EU-early starter, slow mover’, in: A. Maurer & W. Wessels (eds.) *National parliaments and their ways to Europe-losers or latecomers?*, Baden-Baden, Nomos, 2001, p. 55-64
- ‘The Costly process of intensification in the milk sector in the Netherlands’, in: D. Barthélemy & J. David (eds.) *Production rights in European agriculture*, Amsterdam, Elsevier, 2001 p. 55-64
- ‘Europa en haar bestuurslagen integratie, differentiatie en dynamiek’, in: *Europa en de mede-overheden*, Clingendael A-4 publicatie, Instituut Clingendael-EBN, april 2001, p. 25-33
- ‘Finaal federaal? De betekenis van federaties en federalisme voor het Europees integratieproces’, in: *Europa onvoltooid? Beschouwingen over de finaliteit van de Europese integratie*, Clingendael notitie 15, april 2001, p. 33-57
- ‘De Nederlandse gemeenten en Europa: het verkeer tussen de bestuurslagen’, in: *Handboek Bestuurlijke Organisatie*, Alphen aan den Rijn, Kluwer-Samson, 2001 III-D, p. 1-19
- ‘De Nederlandse provincies in Europa: nieuwe ruimte, kansen en onmogelijkheden voor een oudere bestuurslaag’. In: *Handboek Bestuurlijke Organisatie*, Alphen aan den Rijn, Kluwer Samson, 2001 III-D, p. 1-13

voorts

- 16 overige publicaties (inclusief 2 dagbladartikelen)
- 12 maal optreden als inleider of forumlid
- 6 dagdelen onderwijs
- 11 interviews aan schrijvende pers
- 5 interviews aan radio
- 1 interview aan tv
- lid Klankbordgroep Buitenland, Gemeente Den Haag
- lid Klankbordgroep Ministerie van Justitie, Internationale Strafrechtelijke Samenwerking
- bijzonder hoogleraar Universiteit Maastricht

Homan, C.

(60 procent)

substantiële publicaties

- ‘Een nieuw nationaal anti-rakettenschild. NMD als Amerikaanse wensdroom en Europese nachtmerrie’ (i.s.m. B. Kreemers), in:

Internationale Spectator, januari 2001, p. 8-14

- 'Het Amerikaans veiligheids- en defensiebeleid onder Bush. "Vision for change?"', in: *Jaarboek Vrede en Veiligheid 2001*, Centrum voor Internationaal Conflict-Analyse & Management, KU Nijmegen, 2001, p. 119-130
- 'NATO, Partnership for Peace and Central Asia', in: *Security, Diplomacy and International Law*, Diplomatic Academy, Astana, 2001, p. 15-19
- 'De Militaire Staat van de Europese Unie' (i.s.m. B. Kreemers, F. Osinga), Clingendael A-4 publicatie, mei 2001, 125 p.
- 'De tweede uitbreiding van de NAVO: op weg naar een OVSE met militaire tanden?', in: *Internationale Spectator*, oktober 2001, p. 493-498
- 'Countering Terrorism: a Supportive Role for Defence' in: *Terrorism and Counterterrorism: Insights and Perspectives after September 11*, Clingendael A-4 publicatie, December 2001, p. 59-67

voorts

- 17 overige publicaties (inclusief 12 dagbladartikelen)
- tweemaandelijks column in ARMEX-defensie magazine
- 17 maal optreden als inleider of forumlid
- 30 dagdelen onderwijs (waarvan 18 extern)
- 56 interviews aan radio
- 14 interviews aan tv
- vice-voorzitter Dagelijks Bestuur Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken
- bestuurslid van de 'Foundation for War Studies'
- lid Helsinki Comité
- lid van de redactie 'Helsinki Monitor'
- lid Programma Adviesraad TNO Technische Menskunde (tot 1 juli)
- lid van de redactiecommissie Jaarboek Maritiem Journaal
- lid projectgroep Politie en Krijgsmacht van de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie
- lid International Institute for Strategic Studies
- lid Royal United Services Institute for Defence Studies

Kreemers, B.

(tot september)

substantiële publicaties

- 'Een nieuw nationaal anti-rakettenschild. NMD als Amerikaanse wensdroom en Europese nachtmerrie' (i.s.m. C. Homan), in: *Internationale Spectator*, januari 2001, p. 8-14
- 'Germany and Europe', Seminar Paper organised by the University of Amsterdam, Duitsland Instituut, Amsterdam, 31 March 2001
- 'De Militaire Staat van de Europese Unie' (i.s.m. C. Homan, F. Osinga), Clingendael A-4 publicatie, mei 2001, 125 p.

voorts

- 10 overige publicaties (inclusief 6 dagbladartikelen)
- 3 maal optreden als inleider of forumlid
- 2 dagdelen onderwijs
- 2 interviews aan schrijvende pers
- 3 interviews aan radio
- 2 interviews aan tv

Leeuwen, M. van

substantiële publicaties

- 'De Verenigde Staten in internationaal vaarwater. Amerikaanse

verkiezingen en Europese post-electorale depressies', in: *Internationale Spectator*, mei 2001, p. 231-236

- 'Trends in terrorism', in: *Atlantisch Perspectief*, jrg. 25, nr. 6, p. 4-9
- *Terrorism and Counterterrorism: Insights and Perspectives after September 11*, Marianne van Leeuwen, e.d. Clingendael A-4 publicatie, december 2001
- 'Catastrophic Terrorism: Elusive Phenomenon, Deadly Threat', in: *Terrorism and Counterterrorism: Insights and Perspectives after September 11*, Clingendael A-4 publicatie, december 2001, p. 7-18

voorts

- 5 overige publicaties (inclusief 3 dagbladartikelen)
- 16 maal optreden als inleider of forumlid
- 13 dagdelen onderwijs (waarvan 9 extern)
- 14 interviews aan schrijvende pers
- 20 interviews aan radio
- 20 interviews aan tv
- lid Dagelijks Bestuur Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken
- lid Commissie Vrede en Veiligheid van de Adviesraad Internationale Vraagstukken

Leurdijk, D.A.

substantiële publicaties

- 'Kosovo: From Crisis to Crisis' (i.s.m. D. Zandee), Ashgate, Aldershot, 2001, 218 p.
- 'Nato's Decisionmaking Towards Air Strikes on Kosovo', in: *International Law Cases and Commentary*, American Casebook Series, Mark W. Janis & John E. Noyes, St. Paul, West Group, 2nd edn., 2001, p. 567-570
- 'European cooperation for peace and security', in: *Peace and Security in the Twenty First Century*, A report on the lectures and the symposium, Nijmegen, september 1999-mei 2000, city of Nijmegen, 4&5 mei committee, 2001, p. 47-52
- 'Verenigde Naties', in: *Het Jaar in Woord en Beeld*, Encyclopedisch Jaarboek 2001
- 'Arresting War Criminals: The establishment of an international arresting team: fiction, reality or both?', in: *Arresting War Criminals*, W.A.M. van Dijk & J.L. Hovens (eds.), Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2001, p. 59-70
- 'De Albanese factor op de Balkan. Van Kosovo via Zuid-Servië naar Macedonië', in: *Jaarboek Vrede en Veiligheid 2001*, Internationale Veiligheidsvraagstukken en het Nederlands Perspectief, Bert Bomert, Theo van den Hoogen, Ramses Wessel (red.), Centrum voor Internationale Conflict-Analyse & Management, KU Nijmegen, p. 66-81
- 'Politieke toekomst Afghanistan ook na Bonn hoogst onzeker', in: *Atlantisch Perspectief*, jrg. 25, nr. 7/8,, 2001, p. 17-20
- 'The Fight Against International Terrorism: the Right to Self-defence, and the Involvement of the UN and NATO', in: *Terrorism and Counterterrorism: Insights and Perspectives after September 11*, Clingendael A-4 publicatie, december 2001, p. 31-46

voorts

- 4 overige publicaties (inclusief 2 dagbladartikelen)
- 23 maal optreden als inleider of forumlid
- 24 dagdelen onderwijs (waarvan 5 extern)
- 62 interviews aan schrijvende pers
- 102 interviews aan radio
- 24 interviews aan tv

- lid van de Commissie Vrede en Veiligheid van de Adviesraad Internationale Vraagstukken
- lid Raad van Advies van de Logistics Support Group (LSG)
- lid redactie 'International Peacekeeping'
- lid Taakgroep Vredesondersteuning en conflictpreventie
- stagebegeleiding S. Beernink

Linde, J.G. van der

(60 procent)

substantiële publicaties

- 'De Europese voorzieningszekerheid van olie en gas in de komende jaren: economische en geopolitieke risico's', rapport in opdracht van de Algemene Energieraad, september 2001, 58 p., CIEP 01/2001

voorts

- 6 overige publicaties
- 21 maal optreden als inleider of forumlid
- 26 dagdelen onderwijs
- 15 interviews aan schrijvende pers
- 12 interviews aan radio
- 16 interviews aan tv
- lid bestuur Nederland-Oman Vereniging

Maare, L. van

substantiële publicaties

- 'Niet Nederland, maar de Wereldbank kan beter stoppen met ontwikkelingshulp', in: *Internationale Spectator*, juli-augustus 2001, p. 380-382

voorts

- 3 overige publicaties
- 3 maal optreden als inleider of forumlid
- 5 dagdelen onderwijs

Meulen, J.W. van der

substantiële publicaties

- 'Partijvorming in Centraal-Europa', Clingendael A-4 publicatie, november 2001, 45 p.
- 'Centraal-Europa op weg naar de EU: regatta of doolhof?', in: *Internationale Spectator*, december 2001, p. 597-601

voorts

- 1 overige publicatie
- 5 maal optreden als inleider of forumlid
- 22 dagdelen onderwijs (waarvan 14 extern)
- 31 interviews aan schrijvende pers
- 43 interviews aan radio
- 7 interviews aan tv
- lid Bibliotheekcommissie Instituut Clingendael

Osinga, F.P.B.

substantiële publicaties

- 'De Militaire Staat van de Europese Unie' (i.s.m. C. Homan, B. Kreemers), Clingendael A-4 publicatie, mei 2001, 125 p.
- 'Een nieuwe totale oorlog als dialectisch moment', in: *Vrede en Veiligheid*, jrg. 30, nr. 4, 2001
- 'Een nieuwe totale oorlog. Een aanslag op ons begripsvermogen?', in:

Internationale Spectator, november 2001, p. 530-535

- 'Security, War and Strategy', in: *Terrorism and Counterterrorism: Insights and Perspectives after September 11*, Clingendael A-4 publicatie, December 2001, p. 19-29

voorts

- 11 overige publicaties (inclusief 5 dagbladartikelen)
- 6 maal optreden als inleider of forumlid
- 54 dagdelen onderwijs (waarvan 44 extern)
- 10 interviews aan schrijvende pers
- 10 interviews aan radio
- 18 interviews aan tv
- Advies over de toekomstige planningssystematiek van de Koninklijke Luchtmacht voor de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten

Pijpers, A.E.

(60 procent Instituut Clingendael, 40 procent docent Internationale Betrekkingen, Universiteit Leiden)
substantiële publicaties

- 'The Netherlands: the Mixed Fruits of Pragmatism' (i.s.m. M. Langendoen), in: Finn Laursen (ed.), *The Amsterdam Treaty: National Preference Formation, Interstate Bargaining and Outcome*, Odense, Odense University Press, 2001, p. 267-291
- 'Nederland en de Europese finaliteit', in: *Europa onvoltooid? Beschouwingen over de finaliteit van de Europese integratie*, Clingendael Notitie 15, april 2001, p. 97-109
- 'Evolution or Constitution? Dutch Pragmatism and the Debate on the Future', in: Martyn Bond, Kim Feus (eds.), *The Treaty of Nice Explained*, London, The Federal Trust for Education and Research, 2001, p. 187-199
- 'Gidsland achter de dijken', in: *Internationale Spectator*, juli-augustus 2001, p. 372-374
- 'Die Niederlande', in: Werner Weidenfeld, Wolfgang Wessels (Hrsg.), *Jahrbuch der Europäischen Integration 2000/2001*, Bonn Europa Union Verlag, 2001, p. 376-372

voorts

- 6 overige publicaties (inclusief 3 dagbladartikelen)
- 7 maal optreden als inleider of forumlid
- 24 dagdelen onderwijs
- 10 interviews aan schrijvende pers
- 6 interviews aan radio
- 2 interviews aan tv
- schriftelijk advies aan Vaste Kamercommissie voor Europese Zaken over Ontwerp-Verdrag van Nice (8 augustus 2001)
- lid taakgroep Europese Integratie en Beleidsanalyse
- lid Projectteam EU-Concours (tot september 2001)
- vice-voorzitter Stichting Interdisciplinaire Studiegroep Europese Integratie (ISEI), Den Haag
- lid Assemblée Trans European Policy Studies Association (TEPSA), Brussel
- lid Promotiecommissie KU Nijmegen (promotie Anna van der Vleuten, 8 november 2001)
- 'External examiner', Centre of International Studies, University of Cambridge
- houder van VIIth Glaverbel Chair in European Politics, Institut d'études européennes, Université Catholique de Louvain, Louvain-la-Neuve, 2001/2001
- stagebegeleiding (P. van Grinsven)

Rood, J.Q.Th.*substantiële publicaties*

- 'Nice als Waterloo van Brussel. De Europese Unie na de Intergouvernementele Conferentie', in: *Atlantisch Perspectief*, 2001, p.
- 'Het Europese finaliteitsdebat in historisch en hedendaags perspectief' (i.s.m. P. van Grinsven), in: *Europa onvoltooid? Beschouwingen over de finaliteit van de Europese integratie*, Clingendael Notitie 15, april 2001, p. 9-13
- 'Finaliteit en dynamiek van de Europese integratie; de Unie als qui generis verschijnsel', in: *Europa onvoltooid? Beschouwingen over de finaliteit van de Europese integratie*, Clingendael Notitie 15, april 2001, p. 59-78
- 'De gordiaanse knoop van de Nederlandse EU-coördinatie' (i.s.m. M. van Keulen), in: *Internationale Spectator*, juni 2001, p. 287-291
- 'Een einde aan de Europese integratie? Kanttekeningen bij het staatscentrisch paradigma in het integratiedebat', Clingendael Notitie 16, oktober 2001, 47 p.

voorts

- 3 overige publicaties (inclusief 2 dagbladartikelen)
- 13 maal optreden als inleider of forumlid
- 82 dagdelen onderwijs (waarvan 34 extern)
- 1 interview aan schrijvende pers
- 2 interviews aan tv
- voorzitter Taakgroep Europa
- lid stuurgroep Duitsland Instituut Amsterdam
- lid Commissie Europese Integratie AIV
- voorzitter ISEI
- bijzonder hoogleraar Universiteit Utrecht
- lid algemene redactie *Internationale Spectator*
- lid redactie *Vrede en Veiligheid*

Verstegen, S.*substantiële publicaties*

- 'Understanding and Preventing Poverty-related Conflict: Towards an Analytical tool for Policy', Paper prepared for the workshop 'Resources, Entitlement and Poverty-related Conflict', Clingendael Institute, The Hague, 5 March 2001
- 'Food, Power and Politics: An Extended Entitlement Approach to Food Security' (i.s.m. G. Frerks), Report on the application of the extended entitlement approach within WFP's Enabling Development Policy, background paper for the World Food Programme, Strategy and Policy Division, June 2001
- 'Poverty, Access to Resources and Conflict: Understanding Poverty-related Conflict from an Entitlement Perspective', in: *Netherlands HDP Committee Kaleidoscopic view on social scientific global change research in the Netherlands*, Amsterdam: Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences, 2001
- 'Conflictonderzoek in de Beleidspraktijk', in: J. van der Lijn, A. Pauwels (red.), *Conflictonderzoek in het Nederlandse Taalgebied: Problemen bij Onderzoek naar het Ononderzoekbare?*, Nijmegen: Studiecentrum voor Vredesvraagstukken, 2001, p. 50-73

voorts

- 3 overige publicaties
- 1 maal optreden als inleider of forumlid
- lid Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken

- lid Netherlands Association for Latin American and Caribbean Studies

Wijk, R. de

substantiële publicaties

- ‘Vergeten veiligheidsrisico’s: de grote oorlog’, in: *Internationale Spectator*, januari 2001, p. 3-7
- ‘Tussen haalbaarheden en wenselijkheden: de strategische effectiviteit van machtsinstrumenten in de internationale betrekkingen’ (oratie, Leiden, februari 2001)
- ‘Meer dan een incident’, in: *Internationale Spectator*, mei 2001, p. 3-7
- Reeks korte artikelen met F. Heisbourg onder de titel: ‘Is there a fundamental nature of the transatlantic security relationship changing?’, in: *NATO Review*, spring 2001, p. 15-19
- ‘Dag Bush, Hallo Europa’, in: *Elsevier*, nr. 26, 30 juni 2001, p. 40-41
- ‘Balkanbeleid van de internationale gemeenschap op dood spoor’, in: *Internationale Spectator*, juli-augustus 2001, p. 351-353
- ‘Perpetual Partners Transatlantic Relations in a Changing World’, in: *Atlantisch Perspectief*, nr. 4, p. 4-9
- ‘The Limits of Military Power’, in: *The Washington Quarterly*, Winter 2001, p. 75-92
- ‘US Hegemonic power and stability’, in: M. Zholdasbekov (ed.), *Security, Diplomacy and International Law*, (Astana, Diplomatic Academy of the L.N. Gumilyov Eurasian State University), 2001, p. 19-21
- ‘Operation Allied Force: A Model for the Future?’ in: E. Sidiropoulos (ed.), *A Continent Apart: Kosovo, Africa and Humanitarian Intervention* (SAIIA, Johannesburg), 2001, p. 125-138
- ‘“Nieuw” Amerikaans multilateralisme en de transatlantische betrekkingen’, in: *Jaarboek Vrede en Veiligheid 2001*, (Nijmegen, Centrum voor Conflict Analyse en Management), 2001, p. 106-118

voorts

- 10 dagbladartikelen
- 16 maal optreden als inleider of forumlid
- 10 dagdelen onderwijs
- ruim 300 interviews voor radio, televisie en schrijvende pers
- lid van de ‘Commissie Opperbevelhebber’ onder voorzitterschap van J. Franssen, Commissaris der Koningin van Zuid-Holland, in september ingesteld door het Kabinet
- advies over de toekomstige planningssystematiek van de Koninklijke Luchtmacht voor de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten
- mede-opsteller van het advies ‘Kwetsbaarheid van de ICT-infrastructuur’. Voorzitter A. van der Zwan. Studie uitgevoerd voor *Infodrome* te Amsterdam, op verzoek van het Kabinet, ten behoeve van het volgende regeerakkoord. Gepresenteerd op 28 juni 2001 in de Balie te Amsterdam
- bijzonder hoogleraar Universiteit Leiden
- hoogleraar KMA
- lid van de Raad voor het Defensieonderzoek TNO
- lid van het hoofdbestuur van de Europese Beweging Nederland
- lid van het hoofdbestuur van de Atlantische Commissie
- vice-voorzitter van de programmacommissie D66

Zeeuw, J. de

substantiële publicaties

- ‘Building peace in War-Town Societies from Concept to Strategy. A review of Selected Literature on Rehabilitation, Sustainable Peace and Development’. Paper voor Seminar Reframing Post-Conflict

- Rehabilitation. Beyond Cliches From the Past, 16 February 2001
- 'Nieuwe Oorlogen: Oude wijn in Nieuwe Zakken' (i.s.m. L. de Goor), in: *Internationale Spectator*, april 2001, p. 209-211
- 'Building Peace in War-Town Societies: From Concept to Strategy'. Conflict Research Unit, Clingendael Institute, August 2001
- 'Conflict en ontwikkeling vanuit Nederlands perspectief' (i.s.m. G. Frerks), in: Lau Schulpen (red.), *Hulp in Ontwikkeling. Bouwstenen voor de toekomst van Internationale Samenwerking*. Koninklijke van Gorcum, Assen, 2001

voorts

- 1 overige publicatie
- 1 maal optreden als inleider of forumlid
- 2 dagdelen onderwijs (extern)
- 2 interviews aan schrijvende pers

Afdeling Opleidingen

Bakker, A.G.A.

onderwijsactiviteiten

- begeleider Internationale Veiligheids cursussen:
  - Cursus Internationale Veiligheid
  - Cursus Crisisbeheersing
  - NATCO Crisisbeheersing cursussen
- 3 maal college

voorts

- 31 maal interview radio (o.a. Tros Nieuwsshow, Met het oog op morgen, Radio 1 Journaal, EO, KRO in de middag, NCRV en Business News Radio)
- 11 maal interview tv (Ontbijt tv, Twee Vandaag en Netwerk)
- 1 maal lezing
- 7 maal gesprekken met journalisten over onderwerpen betreffende het Verenigd Koninkrijk
- Bediscussieerde onderwerpen: Verkiezingen in het Verenigd Koninkrijk, de Lockerbie affaire, het Noord Ierse conflict, mogelijke toetreding van het Verenigd Koninkrijk tot de Euro, het Britse Koningshuis, de SAS en de Britse buitenlandse en veiligheidspolitiek

Boudewijn, R.

onderwijsactiviteiten

- opleidingscoördinatie Opleidingen Europese Integratie
  - onderzoek en ontwikkeling specifieke simulatie kaderrichtlijn water
  - ontwikkeling nieuwe programma's, casuïstiek, simulaties en artikelen t.b.v. syllabi
  - 77 dagdelen onderwijs en training (in Nederland, Roemenië en België)
  - werkgroepbegeleiding diverse cursussen
  - projectleider en coördinator ADEPT-programma (voor tweemaal 50 Oost-Europese ambtenaren)

voorts

- lid Algemeen Bestuur Stichting Jason
- lid Feestcommissie Clingendael
- lid Taakgroep Beleidsanalyse
- 2 maal interview weekblad

Eijdsen, R.P. van
onderwijsactiviteiten

- opleidingscoördinatie: Peacekeeping (PK) opleidingen Defensie
- 5 dagdelen onderwijs en 3 dagdelen training

voorts

- plaatsvervangend hoofd van de afdeling Opleidingen
- hoofd sectie Internationale Veiligheid en Conflictsituaties
- acquisitie van nieuwe projecten, adviseur opleidingsprogramma's
- ontwikkeling van nieuwe en reeds bestaande onderwijsprogramma's (PK, Politie, Indonesië, Natco, CIV, CCB)
- algemene coördinatie sectieprogramma's
- medewerker onderzoek Attituden en Vaardigheden (afgerond medio 2000)
- lid Hoger Onderwijsplatform Den Haag
- lid Adviesraad Opleidingen
- lid Taakgroep Nieuwe Dreigingen
- lid clustercoördinatorenoverleg
- lid PR-beraad
- lid EC Core Group on Training in Civilian Crisis Management

Gonggrijp, T.J.
onderwijsactiviteiten

- opleidingscoördinator: cursussen Europese integratie
- opleidingscoördinator Leergang voor LNV
  - ontwikkeling simulaties en casuïstiek
  - 6 dagdelen onderwijs
  - werkgroepbegeleiding Mozambique, LOD, LBB

voorts

- lid Taakgroep Beleidsanalyse
- lid Ondernemingsraad

Grinsven van, P.
onderwijsactiviteiten

- opleidingscoördinator Europese Integratie (4 cursussen)
- opleidingscoördinator Internationale Betrekkingen en Diplomatie (3 cursussen)
- ontwikkeling simulaties en casuïstiek
- werkgroepbegeleiding, projectopdrachten en debatsessies LBB
- 2 dagdelen onderwijs

voorts

- publicaties:
  - hoofdstuk in Clingendael-notitie 15 "Europa onvoltooid", i.s.m. J.Q.Th. Rood, p. 9-33
  - artikel in "Enlargement/Agenda 2000-Watch", no. 3, jaargang 2000, Institut für Europäische Politik, Berlijn
  - boekbespreking Internationale Spectator, september 2001, p. 456-457

d'Hooghe, I.
(80 procent)
onderwijsactiviteiten

- ontwikkeling/coördinatie/begeleiding t.b.v.:
  - Leergang Mozambique
  - Clingendaelcursus Foreign Affairs College te Beijing
  - Korea-seminar t.b.v. Algemene Rekenkamer
  - LNV-cursus voor Rijkstrainees
  - Seminar Internationaal Onderhandelen

- LBB (coördinatie werkbezoeken/werkgroepen/debatsessies)
- 10 dagdelen werkgroepbegeleiding/debatsessies/workshops
- 14 dagdelen onderwijs (Beijing, BiZa, LBB)
- ontwikkeling nieuwe lesvormen

voorts

- publicatie: "Het Asem-forum en de toekomst van de politieke dialoog", in: *Internationale Spectator*, jrg. 55, nr. 6 (juni 2001), blz. 324-328

Keulen, M. van

(vanaf 1 oktober 2000)

onderwijsactiviteiten

- opleidingscoördinatie
- EU-opleidingen ter voorbereiding op de Europese concoursen
- Leergang Ministerie van LNV
- training MATRA-project Roemenië
- werkgroepbegeleiding LBB, LOD, MOZ
- 15 dagdelen onderwijs en training
- ontwikkeling casuïstiek en internet/websites

onderzoeksactiviteiten

- 0,4 fte promotieonderzoek Universiteit Twente (vanaf 1 september)

voorts

- secretaris Taakgroep Europese Integratie en Beleidsanalyse
- lid Ondernemingsraad
- secretaris Interdisciplinaire Studiegroep Europese Integratie
- 2 maal interviews radio
- 4 maal geschreven pers
- 1 artikel (*Internationale Spectator*)

Melissen, J.

(vanaf 1 mei; full-time aanwezig vanaf 1 september)

onderwijsactiviteiten

- hoofd afdeling Opleidingen
- supervisie en acquisitie opleidingen
- advisering buitenlandse diplomatieke opleidingen
- voorzitter sectiehoofdenoverleg
- 12 dagdelen onderwijs (colleges)

onderzoeksactiviteiten

- associate editor *Diplomacy & Statecraft*
- managing editor *Discussion Papers in Diplomacy*
- redactielid *Vrede & Veiligheid. Tijdschrift over internationale vraagstukken*
- organisatie en participatie conferenties buitenland
- onderzoek diplomatie en internationaal onderhandelen
- 4 overige publicaties (*NRC Handelsblad; Vrede & Veiligheid*)

voorts

- lid Directieberaad
- lid PR Beraad
- lid Adviesraad Opleidingen
- adviseur BZ, CFSP Working Group on Training (European Diplomatic Programme)
- lid Core EC Group on Training in Civilian Crisis Management
- lid European Forum on Diplomatic Training
- lid Group on Diplomacy, British International Studies Association
- lid Diplomatic Studies Section, International Studies Association
- Fellow, Royal Historical Society

- consultant onderwijs Dubrovnik Diplomatic Summer School
- lid PIN Nederland
- lid Haags Platform voor Hoger en Post-Hoger Onderwijs
- 2 maal radio interviews
- 2 maal interviews schrijvende pers
- 1 maal tv interview

Nollen, S.J.

onderwijsactiviteiten

- opleidingscoördinatie: cursussen Europese integratie
- curriculum- en productontwikkeling
- ontwikkeling simulaties en casuïstiek
- 15 dagdelen onderwijs
- onderhandelingsseminars

voorts

- hoofd sectie Europese Samenwerking:
- acquisitie
- lid Taakgroep Beleidsanalyse
- algemene coördinatie cluster programma's
- secretaris bestuur Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken
- lid internet-redactie van de Europese Beweging Nederland

Pietersma, H.Y.K.

onderwijsactiviteiten

- opleidingscoördinatie en curriculumontwikkeling:
- Leergang Midden-Europese Diplomaten
- Leergang Oost-Europese Diplomaten
- Alumni cursus
- mede ontwikkeling MATRA projectvoorstellen 2002-2004
- 14 dagdelen onderwijs
- werkgroepbegeleiding GIM V&V

Sprangemeijer, F.M.

onderwijsactiviteiten

- opleidingscoördinatie
- Leergang Centraal Azië en Mongolië

Ton, R.S.

onderwijsactiviteiten

- opleidingscoördinatie:
- Leergang Buitenlandse Betrekkingen
- Leergangen voor buitenlandse diplomaten
- Internationale opleidingen voor vakministeries
- Seminars Internationaal Beleid
- trainer internationaal onderhandelen
- 43 dagdelen onderwijs
- ontwikkeling simulaties
- begeleiding projectgroepen

voorts

- hoofd sectie Internationale Betrekkingen en Diplomatie
- acquisitie en advisering diplomatieke opleidingen (binnen- en buitenland)
- curriculum ontwikkelen en opstellen opleidingsplannen
- algemene coördinatie opleidingen van de sectie IB&D
- secretaris Adviesraad Opleidingen

- lid overleg sectiehoofden
- lid PR-beraad
- evaluatiemissie Ethiopië
- missie Roemenië
- 2 maal interview krant
- artikel "European Integration. Challenges and dilemmas raised by EU enlargement", in: *Regional Integration. Comparative International Perspectives*, SAIIA Johannesburg, (januari 2001), p. 187-193

Wassen, W.J.

onderwijsactiviteiten

- opleidingscoördinatie:
  - Leergang Topmanagement Defensie (programmering en begeleiding)
  - Cursus Militaire attachés (co-productie met afdeling Interservice opleidingen van het Instituut Defensie Leergangen)
  - casus t.b.v. de Middel Management opleiding van de Koninklijke Luchtmacht
  - ontwikkeling en begeleiding van de cursus Leergang Internationale Politie Oriëntatie in opdracht van en in samenwerking met de LSOP School voor Politie Leiderschap

Bureau Externe Betrekkingen

Project Manager

Postma, T.J.

substantiële publicaties - ‘Global Governance and Diplomacy’, paper voor de conferentie ter gelegenheid van de integratie van de Diplomatieke Academie van Kazakstan in de Eurazische Universiteit, Astana

voorts

- Diverse lezingen, workshops en trainingen over onderhandelen en conflict management voor academische, militaire en diplomatieke instellingen in Kroatië, Uzbekistan, Kazakstan en Italië
- Tientallen trainingen en workshops over onderhandelen en conflict management voor Nederlandse en buitenlandse diplomaten, ambtenaren en militairen

Bibliotheek en Documentatie

Molenaar, A.

- redactie van de C-Mail die maandelijks verschijnt

Ankeren, S. van

- samenstelling evenementenagenda t.b.v. de Internationale Spectator, C-Mail en intern gebruik
- redactie van de C-Mail die maandelijks verschijnt

III STAF CLINGENDAEL

Staf Clingendael (indien niet anders is aangegeven) per 31 december 2001

Afdeling/functie

Naam

Directie

directeur
adjunct-directeur
wetenschappelijk adviseur
directiesecretaresse

prof.dr A. van Staden
drs P.W. Meerts
drs H.H.J. Labohm
mw J.A. Gerharz

Afdeling Onderzoek

hoofd
plv. hoofd
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
hoofd secretariaat
secretaresse
secretaresse
secretaresse

prof.dr J.Q.Th. Rood
mw dr M. van Leeuwen
dhr R. Aspeslagh
prof.dr ir G.E. Frerks
drs L. van de Goor
dr P. van Ham
prof dr B.J.S. Hoetjes
genmajmarns b.d. mr drs C. Homan
mw dr M. Huber
drs D.A. Leurdijk
mw prof.dr J.G. van der Linde
drs J.W. van der Meulen
dr A.E. Pijpers
mw drs S.E.M. Verstegen
prof.dr R. de Wijk
l.kol. F.P.B. Osinga
ir T.P. Bouta
ir J. de Zeeuw
mw drs C.E.M. Bottenheft
mw B. Leiteritz
mw C.E. L'Ami
mw C.S. Abdul Wahid-Jiawan
mw D.L. Kranendonk-Wierenga

Afdeling Opleidingen

hoofd
plv. hoofd
wetenschappelijk medewerker

dr J. Melissen
l.kol. R.P. van Eijsden
drs R.S. Ton

wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
medewerker

staf-assistent
staf-assistent
hoofd secretariaat
plv. hoofd secretariaat
secretaresse
secretaresse
secretaresse
secretaresse

Stafbureau Externe Betrekkingen

hoofd
plv. hoofd
staf-assistent
projectcoördinator
staf-assistent

Stafbureau Internationale Spectator

hoofdredacteur
eindredacteur
eindredacteur

Stafbureau Informatisering

hoofd
systeembeheerder

Stafbureau Bedrijfsvoering

hoofd
receptioniste/telefoniste
receptioniste/telefoniste
technisch medewerker
technisch medewerker

Stafbureau Financiële Administratie

controller

drs A.G.A. Bakker
drs R. Boudewijn
ktz b.d. R. Casparie
kol. b.d. W.A. Huijssoon
mw drs S.J. Nollen
W.J. Wassen
mw drs M. van Keulen
ktz b.d. W. van der Knaap
mw drs T. Gongrijp
mw drs I.M.A. d'Hooghe
mw drs H.Y.K. Pietersma-Grit
drs P. van Grinsven
mw F. Hoogeveen
mw F.M. Sprangemeijer-Sollewijn
Gelpke
ao A.A.C. Buijnsters
mw A.E.T. Sjarbaini
mw C.C.Y.W. Theil-ten Have
mw C.J. van Egmond-Boeye
mw M. van Oudheusden
mw C.M. Lentze-Zammito
mw C. Veltkamp
mw R.R. Isri-Jitan

drs P.W. Meerts
mw drs A.C. Gans-Pronk
mw E.H. Houpt
drs Th.J. Postma
mw S. Vogelsang

prof.dr A. van Staden
drs G.J. Telkamp
drs P.A. Schregardus

drs G.W. van der Velden
dhr B. Martinez Mayans

dhr R.E. de Boer
mw M.J. Velders
mw E. Oliehoek-Vergeest
dhr G. Nieuwenhuis
dhr M.A. William

dhr R.E. de Boer

hoofd/administrateur
staf-assistent

dhr S. Boejharat
mw H. Gangadajal

Stafbureau Bidoc

hoofd
plaatsvervangend hoofd
documentaliste

dhr R.E. de Boer
mw S. van Ankeren
mw drs A.C. Molenaar

Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken

administratief medewerkster

mw J.M. Schneiders-Van Schie